

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน ซึ่งถือเป็น ‘แกน’ และ ‘กลไก’ สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

ป็นชีวิตตามฉบับสาวะถี

กฤตตฤณ, ธีรฐา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
กฤตตฤณ, ธีรฐา.

ป็นชีวิต ตามฉบับสาวะถี.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2559.
96 หน้า.

1. การท่องเที่ยว--แ่งวัฒนธรรม. I. ชื่อเรื่อง.

306.09593

ISBN 978-616-393-073-6

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-073-6

พิมพ์ครั้งที่ 1

ตุลาคม 2559

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญพันธ์

จำนงค์ พงษ์ชนะ

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์ธีรประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

ระพีพร คำยา

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

รัชนิ สงวนดี

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์ธีรประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิวา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

อรกุล แก้วหิรัญ

พิสูจน์อักษร

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ประสานงานการผลิต

รัชนิ สงวนดี

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3)

อาคารเรียนรู้สุขภาพ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

www.punsook.org, www.facebook.com/punsook

ดำเนินการผลิตโดย

หจก.จู๊ช อัฟ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

เลขที่ 200 ซอยเอกชัย 46 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน

เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150

ติดต่อ : juiceup.asia@gmail.com

คำนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเป็นเพียงตัวเล็กๆ ภายในกลไกอันสลับซับซ้อนของการปกครองในประเทศไทย เพียงตัวเล็กแต่มีจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นเหล่านี้ไม่มีคุณภาพ หรือมีข้อบกพร่อง ผลกระทบก็ยากจะไม่น้อย

ตรงกันข้ามหากเพียงตัวเล็กๆ เหล่านี้ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพที่ดี ย่อมส่งให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยดีขึ้นอย่างแน่นอน เช่นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นองค์ภาพใหญ่ ความเสื่อมของเพียงตัวหนึ่งอาจสะเทือนถึงระบบทั้งหมด

นั่นเป็นที่มาให้น้ำหนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ช่วยถอดบทเรียน สืบหาทุนและศักยภาพเพื่อกระจายองค์ความรู้เหล่านั้นต่อไปให้กับเพื่อนเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับประชาชน ดังที่ ดวงพร เฮงบุญพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ประชาชนฐานราก หากประชาชนฐานรากได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง 4 เสาหลักที่ประกอบด้วย ประชาชน ท้องที่ ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในแต่ละพื้นที่ กระบวนการเช่นนี้ย่อมนำไปสู่ความเข้มแข็งของบ้านเมืองในที่สุด

ดังนั้น เมื่อท้องถิ่นสร้างกระบวนการเรียนรู้จนถ่ายทอดได้ ประชาชนมีศักยภาพ เป็นพื้นที่แข็งแกร่งในตัวเอง ผสานกับตัวหล่อลื่นจากองค์วิชาการที่เข้ามาช่วยสนับสนุนส่งเสริม นั่นคงทำให้ประเทศชาติเข้มแข็ง และเป็นคำตอบว่าทำไม เราจึงต้องให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น...

สารบัญ

6 | บทนำ

‘ปันชีวิตตามฉบับสาระลี’

12 | หมู่บ้านจัดการตนเอง

- 14 | หมู่บ้านจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ : บ้านหนองปิง
 - 15 | กองทุนวัฏจักรปลูกอมลิน
 - 16 | เงินทุนของหนู ‘กองทุนยูนิเซฟ’
 - 17 | กองทุนเงินล้านบ้านหนองปิง
 - 18 | สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปิงออมทรัพย์ จำกัด
 - 21 | ร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชน
 - 23 | ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองปิง
 - 26 | โรงน้ำดื่มภูคำ
- 28 | หมู่บ้านจัดการตนเอง : บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 5
- 32 | หมู่บ้านจัดการตนเอง : ห้องเรียนชุมชน

36 | เกษตรกรรมยั่งยืน

- 38 | อินทรีย์ผสมผสานเพื่อความยั่งยืน
- 42 | ฝรั่งปลอดสารสร้างสุข
- 45 | เกษตรตาม ‘คำสอน’

50 | เศรษฐกิจชุมชน

52 | แจ่วบองแซ่บหลาย

56 | พานฟ้า

58 | กระเจ๊กมทองคำเปลว

62 | จักสานสองตา

64 | ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

68 | สุขภาพตามฉบับสาวะถี

70 | ศูนย์กู้ชีพตำบลสาวะถี

73 | สุขศาลาโนนภู

76 | ร้างย่อนยุค

80 | พักผ่อนหย่อนกาย

82 | โฮมสเตย์ลู่ประดิษฐ์-ป่าสิกา

84 | โฮมสเตย์ป่าสงวน

86 | อาหารการกิน

88 | ครั้ววัชรี

90 | เกี่ยวชมยามเย็น

92 | 'ฮูปแต้ม' วัดไชยศรี

94 | ดินไม้กลายเป็นหิน

บทนำ

‘ป็นชีวิตตามฉบับสาวะถี’

Introduction

ขอนแก่นเป็นเมืองใหม่ มีบริการสาธารณะ
พร้อมสรรพ ระดับที่กล่าวพูดได้ว่าเป็นรอง
กรุงเทพฯ เลย ฉะนั้นเคยมาขอนแก่นหลายครั้ง
ในช่วงหลายปี เห็นการพัฒนาเป็นลำดับขั้น
และน่าจะพัฒนาขึ้นไปอีก เมื่อทางภาครัฐ
มีแผนสร้างศูนย์ประชุมระดับชาติขึ้นที่นี้
นครขอนแก่นในอนาคตจึงน่าจับตาอย่างยิ่ง

หากแต่การเดินทางครั้งนี้ฉันมิได้วนเวียน
ไปมาตรงกลางเมืองอีกแล้ว ด้วยจุดหมาย
ปลายทางอยู่ไกลออกไปเล็กน้อย คณะ
ระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร ยังตำบล
ที่มีชื่อว่า 'สาวะถี'

สนามบินดอนเมืองมีดครีมในยามเย็น
ระหว่างรอเครื่องเห็นเมฆก่อตัวครีมีด
แล้วก็นั้นแหละไปตกเอาตอนเรียกขึ้นเครื่อง
ฝนวันนั้นหนักเสียจนทำให้ตอนเหนือของ
กรุงเทพฯ น้ำท่วม และเครื่องบินที่มุ่งหน้า
สู่ขอนแก่นต้องจอดนิ่งสนิท รอนกว่าฝน
จะหยุดลงเสียก่อน

ฉันผลอหลับไประหว่างรอ ตื่นขึ้นอีกครั้ง
เครื่องเหาะเห็นอยู่บนฟ้า นาฬิกาบอกเวลาว่า
ใกล้จะล่วงเลยเวลานัดแล้ว กระทั่งเครื่อง
ลงจอด เวลาช้ากว่ากำหนดการมากถึง

40 นาที ฉันนึกเป็นห่วงว่าคนที่มารับจะต้องรอนาน ทันทีที่เครื่องจอดนิ่งสนิท ฉันกดโทรศัพท์หา ขอโทษขอโพยเป็นการใหญ่ เพราะพี่เขามารับฉันตามเวลาที่นัดไว้

ฉันพบกับ ระพีพร คำยา หรือพี่อ้อม บริเวณทางเข้าสนามบิน ตอนนั้นฟ้ามืดแล้ว และฝนที่นี้ไม่ตก พี่อ้อมจึงพาฉันไปกินข้าวในตลาดได้รุ่ง ฉันสังเกตตราที่วิ่งไปมา พี่อ้อมว่ากว่าถนนวนในเมืองขอนแก่นจะเบาบางลง ก็ต้องรอห้าทุ่มเที่ยงคืนโน้นแหละ ฉันยิ้มอย่างคิดเป็นอื่นไม่ได้

หลังอาหารพี่อ้อมพาค้นกลับไปส่งที่ตำบลสาวะถี ซึ่งอยู่ชานอำเภอเมืองแล้ว พี่อ้อมว่าที่นี่เป็นตำบลขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว่า 90 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 24 หมู่บ้าน และมีประชากรมากถึง 18,000 คน ซึ่งนับว่ามากที่สุดเท่าที่ฉันเคยไปเยือนมา

พี่อ้อมเล่าให้ฟังว่า คนที่นี่ส่วนใหญ่ยังทำเกษตรกรรม ปลูกข้าว อ้อย มันสำปะหลัง บริบทพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง คนที่ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ทำให้ช่วงหลังเกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวต้องปรับตัว หันมาทำ

เกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมี
เกษตรกรส่วนหนึ่งทำเกษตรพันธสัญญา
กับทางเอกชน ซึ่งในวิถีการผลิตมีปัจจัย
เงื่อนไขที่ตายตัว ตั้งแต่พันธุ์ที่ใช้ วิธีการปลูก
ปุ๋ย สารเคมี ตลอดจนการตลาด แต่ก็ถือเป็น
สิทธิส่วนบุคคล ห้ามกันไม่ได้

“มีไม่น้อยเลยที่ทำเกษตรพันธสัญญา
ด้วยการันตีรายได้ที่แน่นอนกว่า” พี่อ้อมว่า

พี่อ้อมเล่าต่ออีกว่า โชคดีที่ทางผู้บริหาร
อย่าง **จ๋านงค์ พงษ์ชนะ** นายกเทศมนตรี

ตำบลสวะถี ก็อยากให้ชาวบ้านหันมาทำ
เกษตรผสมผสานกันมากขึ้น ด้วยเห็นว่าน่าจะ
นำความยั่งยืนมาสู่ชุมชน สังคม ตลอดจนชีวิต
ความเป็นอยู่ในครอบครัว แต่การเปลี่ยนแปลง
ย่อมต้องใช้เวลา จึงขับเคลื่อนอย่างค่อยเป็น
ค่อยไป เพราะหัดที่ว่าในตำบลมีต้นแบบที่ดี
อยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งถ้าแผ่ขยายการเรียนรู้ออกไป
ผสมผสานกับเกษตรกรมีความตระหนักในชีวิต
อนาคตที่จะเห็นเกษตรแบบผสมผสานเต็ม
พื้นที่ตำบลสวะถีก็คงไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้

ไม่ช้านานที่อ้อมพาฉันมาถึงบ้าน
ลาดนาเพียง หมู่บ้านนี้อยู่ห่างจากศูนย์กลาง
ที่บ้านสวະถီอีกร่วมสิบลิโลเมตร ฉันยอมรับ
ว่าพื้นที่กว้างมากจริง หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างกัน
ที่อ้อมว่าคนหมู่บ้านนี้ขยัน ทำเกษตรกรรม
กันเกือบทั้งหมด บ้างทำผสมผสาน บ้าง
ทำพันธัญญา ดินร่นกันไปตามประสา จะ
ให้เหมือนคนเมืองที่มีความรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวก
ทุกอย่างก็คงยาก ฉันยอมรับ
ในความจริงนั้น

ฉันทักทายกับเจ้าบ้านที่ยังเปิดไฟรอ
คุณลุงกับคุณป้าอยู่กันที่บ้านหลังนี้สองคน
พวกเขาต้อนรับฉันด้วยรอยยิ้ม ฉันพาที่อ้อม
และนัดหมายเวลารับพรุ่ง ก่อนหายเข้าไป

ในตัวบ้าน อบอุ่นเฉกเช่นทุกคราที่ได้พัก
โฮมสเตย์ เราต่างทักทายกันแต่พอประมาณ
ก่อนขอตัวอาบน้ำท่า และเข้านอนแต่หัวค่ำ

เช้าวันใหม่มาถึงไว หกโมงเช้าฉันตื่นแล้ว
แต่ยังขลุกอยู่บนเตียง แสงเช้าสาดผ่าน
หน้าต่างเข้ามาช้าเล็กน้อย เป็นสัญญาณว่า
หน้าหนาวใกล้เข้ามาแล้ว และข่าวในท้องทุ่ง
นอกหน้าต่างนั้นกำลังจะดงาม เช่นเดียวกับ
รอยยิ้มของผู้คนตำบลสวະถီ

ฟ้าสว่างเต็มตื่นแล้ว วิถีชีวิตของผู้คน
ตำบลสวະถีเริ่มต้นขึ้นเช่นกัน ฉันรอเวลาที่จะ
ทำความรู้จักกับตำบลสวະถีให้มากขึ้น เพื่อ
เก็บเรื่องราวของผู้คนในถิ่นนี้มาแบ่งปันกัน
ฉันพร้อมแล้วที่จะไปรู้จักกับพวกเขา...

หมู่บ้านจัดการตนเอง

Self-managed village

ความเข้มแข็งของตำบลสวะถีสะท้อนผ่านหมู่บ้านจัดการตนเอง ซึ่งภายในหมู่บ้านเหล่านี้ มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน ในการที่จะสร้างนิยามการจัดการตนเอง แต่เหนืออื่นใดจุดร่วมสำคัญคือการที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อทุกคนในชุมชน...

ทองใบ แสงสวรรค์

หมู่บ้านจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ : บ้านหนองปิง

เริ่มต้นมาถึง เรามีนัดกับคนบ้านนี้ ณ ที่ทำการสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนหนองปิง ออมทรัพย์ จำกัด ผู้คนมากหน้าหลายตา หลายชุดหลากหลาย แต่ทุกคนมีสิ่งหนึ่งเหมือนกัน คือรอยยิ้มจริงใจปนใคร่รู้

ฉันบอกทุกคนให้นั่งใกล้ๆ กัน ตอนนี้เรากำลังรอเจ้าบ้าน ไซแล้ว ฉันหมายถึงผู้ใหญ่บ้านระหว่างรอได้พูดคุยกับพี่ๆ ไปพลางหลายคนอยู่ในชุดฟอร์มของสหกรณ์ฯ ที่นั่นเปิดทำการตามราชการ เป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของคนหนองปิง

ไม่ช้านาน ทองใบ แสงสวรรค์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 18 บ้านหนองปิง คนที่พี่อ้อมเชื่อว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านอัศวินแหวนเพชรตามยศที่ได้รับเข้ามาในชุดสีก็ากิเต็มยศ ดวงหน้าเป็นอันยิ้ม

แจ่มใส เขานั่งลงตรงข้ามฉัน ขนาบข้างด้วยคนอื่นอีกหลายคน

ผู้ใหญ่ทองใบว่า คนบ้านหนองปิงทำเกษตรกรรมมากถึงร้อยละ 95 มีทั้งนา ไร่ และเกษตรพันธสัญญา ที่หมู่บ้านนี้มีจุดเด่นอยู่ที่มีการมีคณะกรรมการ กลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง ทุกกิจกรรมขับเคลื่อนด้วยสิ่งที่เขาเรียกว่าทุนแห่งความดี หรือขยายความให้เข้าใจง่ายขึ้น คือทรัพยากรบุคคล ที่รู้จักสามัคคี เคารพบรรพบุรุษ ผู้สูงอายุ เพื่อนในชุมชน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

กิจกรรมที่โดดเด่นของบ้านหนองปิงนี้คือการจัดการเงินทุน ซึ่งส่งผลต่อมิติด้านเศรษฐกิจของชุมชน เมื่อมีทุนทำอาชีพ ผู้คนย่อมมีความเป็นอยู่ที่ดี ข้อความต่อท้ายนี้ฉันถือวิสาสะอนุমানเอา...

กองทุนวักระปุกออมสิน +

ผู้ใหญ่ทองใบว่า ปัจจุบันกองทุนวักระปุกออมสินบริหารโดยองค์กรสตรีย้อนกลับไปในปี 2544 หมู่บ้านได้รับเงินทุนจาก อบต.สวาะถี เริ่มแรกเอามาดำเนินการเกี่ยวกับปุ๋ย แต่กลายเป็นว่าซ้ำกับสหกรณ์เครดิตยูเนียน จึงนำเงินก้อนนี้มาสนับสนุนอาชีพให้กับกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน เมื่อลองสอบถามแม่บ้านว่าจะใช้เงินนี้ทำอะไร แม่บ้านเลือกที่จะนำมาเลี้ยงวัว

“เริ่มต้นเลย ได้เงินมา 30,000 บาท เอาเงินไปซื้อปุ๋ยมาให้สมาชิกเชื้อ เกิดดอกผลมาเท่าตัว แต่พอมาคิดมาคิด ก็เห็นว่าเหมือนไปแย่งลูกค้ายูเนียน เลยนำเงินก้อนนี้มาให้กลุ่มแม่บ้าน” ผู้ใหญ่ทองใบเล่า

กลุ่มแม่บ้านเลยตั้งชื่อเป็นกองทุนวักระปุกออมสิน มีสมาชิกนำร่อง 15 คน เงินดังกล่าวนำไปซื้อวัวตัวเมียได้ 6 ตัว จากนั้นใน 15 คนนี้จับสลากกันว่าใครได้วัวไปเลี้ยง คนที่ได้วัวไปต้องเสียเงิน 500 บาท และทางกลุ่มจะเก็บเงิน 10,000 บาท ซึ่งเป็นต้นทุนที่ซื้อวัวคืนมา โดยแบ่งเป็น 3 งวด

งวดละ 3,335 บาทต่อปี

ด้วยความที่เงินจำนวนนี้เป็นของชุมชนและเป็นของกลุ่มแม่บ้าน ดังนั้น 198 ครวี่เรือนของหมู่ที่ 18 จึงถือเป็นสมาชิก

“ทุกปีคนที่ได้วัวไปจะส่งเงิน 3,335 บาทกลับมา แม่บ้านจะเอาเงินจำนวนนี้ไปซื้อวัวตัวใหม่ และเอาให้สมาชิกที่รอคิวอยู่” ผู้ใหญ่ทองใบอธิบาย

กาลเวลาล่วงผ่านมากกว่า 10 ปี ราคาวัวเพิ่มขึ้นสูง แต่ทางกลุ่มยังคงยึดแนวทางเดิมคือตีราคาวัวให้ตัวละ 10,000 บาท ถ้าบ้านไหนต้องการวัว ให้เติมเงินสมทบ และในช่วงหลังครบครวี่ไหนไม่ซื้อวัวก็ไม่เป็นไร ถือเป็นเงินกู้ยืมกันไปโดยคิดตามเงื่อนไขเดิม

ปัจจุบันกองทุนฯ บริหารจัดการวัวให้แล้ว 64 ครอบครัว และจากการบริหารจัดการเช่นนี้ ยิ่งทำให้เงินต้นเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ฉันทชวนผู้ใหญ่ทองใบว่า ทำไมแม่บ้านเอาดอกเบี้ยน้อยจัง

“น้อยแต่มีคุณภาพนะ” ผู้ใหญ่ทองใบว่า

+ เงินทุนของหมู่ ‘กองทุนยูนิเซฟ’

กลุ่มแม่บ้านยังบริหารกองทุนอีกหนึ่งกอง ชื่อว่ากองทุนยูนิเซฟ ซึ่งหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือมานานแล้ว เป็นเงินของยูนิเซฟที่มาช่วยเหลือเด็ก ๆ ในพื้นที่ ซึ่งทางผู้นำก็บริหารจัดการกันมา

“ยูนิเซฟมาให้หลายหมู่บ้าน แต่เหลือที่บ้านเราบ้านเดียว จนในปี 2539 เงินก้อนนี้เหลืออยู่ 25,000 บาท เลยคิดหาทางต่อยอด” ผู้ใหญ่ทองใบว่า

แล้ววิธีการก็เรียบง่าย คือยกให้กลุ่มแม่บ้านเอาไปจัดการเสีย โดยนำไปปล่อยกู้ให้สมาชิก คนละ 2,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ถ้าปีนั้นไม่จ่ายคิด

ดอกเบี้ยเพิ่มอีก 50 สตางค์ในปีถัดไป

นั่นทำให้ในแต่ละปี เงินที่ปล่อยกู้ 2,000 บาท จะมีดอกเบี้ยกลับมา 360 บาท เงินกำไรตรงนี้ ร้อยละ 50 นำมาช่วยเหลือเด็กโรงเรียนบ้านหนองบึง รวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองบึง ส่วนอีกร้อยละ 30 นำไปเพิ่มทุน และอีกร้อยละ 20 เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ปัจจุบันเงินก้อนนี้มีมากถึง 130,000 กว่าบาทเลยทีเดียว เรียกว่าแบ่งกันไปใช้ดอกผลวนเวียนปันกันไปหมู่บ้าน แยกเลยยิ่งนัก...

กองทุนเงินล้านบ้านหนองปิง

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 ทุกหมู่บ้านได้รับการ จัดสรรงบประมาณ 1,000,000 บาท ทาง หมู่บ้านจึงจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และเริ่มเปิดรับสมัครสมาชิก

“ตอนแรกเรารับสมัครเป็นครัวเรือน ครัวเรือนที่จะกู้ต้องออมเงินกับเรา ปีละ 120 บาท ตอนหลังระเบียบเปลี่ยนแปลงไป เริ่มนับ เป็นรายบุคคลแทน” ผู้ใหญ่ทองใบว่า

กองทุนหมู่บ้านบ้านหนองปิงปล่อยกู้ปีละ หนึ่งครั้ง โดยเริ่มเปิดให้สมาชิกทำเรื่องกู้ยืม ในเดือนมกราคม และให้แล้วเสร็จไม่เกินเดือน มีนาคม โดยจะเก็บเงินคืนภายในเดือน ธันวาคมของทุกปี เพื่อทางคณะกรรมการ จะดำเนินการปิดบัญชี ส่งเงินคืนเข้าธนาคาร ออมสิน ภายในวันที่ 30 ธันวาคม

การกู้ยืมมี 2 ประเภท คือกู้สามัญ คนละ ไม่เกิน 20,000 บาท อาศัยสมาชิกค้ำประกัน 2 คน และอีกประเภทคือกู้ฉุกเฉิน ครั้งละ ไม่เกิน 3,000 บาท โดยการกู้ฉุกเฉินจะใช้ เงินบัญชี 2 (บัญชีเงินออม) มาปล่อย

“แต่วันนี้ เราปิดการกู้ฉุกเฉินแล้ว เพราะ สมาชิกไม่ปฏิบัติตาม” ผู้ใหญ่ทองใบใช้เสียง หนักแน่น

กองทุนนี้คิดดอกเบี้ย ร้อยละ 5 บาท ต่อปี ฉะนั้นสมาชิกต้องทำเรื่องกู้ยืมให้เร็ว เพราะกู้เดือนมกราคมกับกู้เดือนมีนาคม ดอกเบี้ยก็เท่ากัน

หลักการพิจารณานั้นค่อนข้างยืดหยุ่น แต่ที่สำคัญคือต้องพิจารณาดูว่าในครอบครัว นั้นกู้ยืมไปกี่คนแล้ว ทำอาชีพอะไร มีแหล่ง รายได้กี่ทาง

ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองปิง มีเงินราว 2,400,000 บาท ดูเป็นตัวเลขที่ สวยดูดี แต่กว่าจะบริหารมาได้ขนาดนี้ กว่า จะผ่านแต่ละปี คณะกรรมการก็ต้องพบเรื่อง ปวดหัวมากมาย

“ทุกวันนี้ กรรมการต้องไปเปิดโอทีกับ ธนาคารไว้ เพราะเคยมีว่าสมาชิกไปหาเงิน จากนายทุน ซึ่งคิดดอกเบี้ยรายวัน เมื่อมีโอที ชาวบ้านก็มาขอยืมตรงนี้ไปก่อน แล้วรอจนปล่อย กู้รอบใหม่ ค่อยเอาเงินไปปิด โดยกรรมการ จะประกาศให้ชาวบ้านมาบอกก่อน ถ้าไม่มี เงินคืน เพื่อที่จะได้คำนวณตัวเงินได้ถูก และ เรายังใช้บัญชี 2 ที่มีอยู่ประมาณ 120,000 เป็นเงินสำรองสำหรับแก้ไขปัญหาด้วย” ผู้ใหญ่ทองใบเล่าแทบจะเทหมดหน้าตัก

ถึงตรงนี้ชายคนหนึ่งเดินเข้ามาในห้อง พื้ออ้อมลุกขึ้นสวัสดีเขา และแนะนำให้ฉันรู้จัก กับอดีตนายเทศมนตรีตำบลสระเก้...

✚ สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปิงออมทรัพย์ จำกัด

ในวันนี้ **ขารี พานสายตา** ไม่ได้อยู่ในแวดวงการเมืองแล้ว เขาเป็นประธานสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปิงออมทรัพย์ จำกัด แต่ก็ยังคงเป็นที่นับถือของคนทั่วไป

ในอดีตนั้น บ้านหนองปิงมีเขยจากตำบลบ้านเปิด ชื่อสมาน แต่ทุกคนหลงลืมนามสกุลไปแล้ว เขาคนนั้นแนะนำให้ชาวบ้านหนองปิงจับกลุ่มกัน ด้วยความต้องการซื้อปุ๋ยเคมีมาใช้ จึงตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนขึ้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และไปค้าเอาปุ๋ยมาจากองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) มาใช้ โดยมีศูนย์ส่งเสริมพัฒนา สังคมชนบทอุดรธานี เป็นตัวเชื่อมให้ ทำให้สมาชิกมีปุ๋ยใช้ ไม่ต้องไปซื้อกับพ่อค้าคนกลางที่คิดดอกเบี้ยแพง

“ตอนนั้นปี 2522 จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคล 2523 เมื่อได้ปุ๋ย ทางศูนย์ส่งเสริมพัฒนา สังคมชนบทอุดรธานีจะเผยแพร่ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก เลยสนใจโดยให้วัวตัวเมียมาเลี้ยง 50 ตัว ให้เวลา 5 ปี เอาลูกปันกันในกลุ่ม ครบ 5 ปี คินแม่วัว 50 ตัว พร้อมลูกอีก 50 ตัว ส่วนที่เหลือผู้เลี้ยงได้ไป” ขารีเล่าด้วยความ

ด้วยความที่อะไรๆ เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ตอนนั้นทางเจ้าหน้าที่จากชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด รวมถึงกรมส่งเสริมสหกรณ์จังหวัดขอนแก่นได้ออกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มด้วย โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านลงหุ้น หุ้นละ 10 บาท ไม่จำกัดหุ้น

“แรกที่เริ่มลงทุน เรามี 30 คน ได้เงิน 930 บาท และทุกเดือนต้องฝากหุ้นไม่น้อยกว่า 10 บาท รวมถึงปล่อยกู้เดือนละ 1 ครั้ง” ชารีว่า

สมาชิกสหกรณ์เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกเดือน จึงมีเงินเพิ่มขึ้น และหลังจากดำเนินการเกี่ยวกับปุ๋ยได้ 10 ปี ทางสหกรณ์ก็ตัดสินใจยุบ เหลือบริการทางการเงินเพียงอย่างเดียว

ในปัจจุบันมีบริการด้านเงินฝาก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือฝากเผื่อเรียก ซึ่งสามารถฝากถอนได้ แต่กรณีถอนเกิน 20,000 บาท ทางสหกรณ์ขอให้สมาชิกแจ้งล่วงหน้า เพราะทางสหกรณ์เก็บเงินสดไม่เกิน 100,000 บาท และเงินฝากพิเศษ หรือฝากประจำ โดยเงินฝากเผื่อเรียกได้ดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ขณะที่ฝากประจำ ได้ดอกเบี้ยร้อยละ 4 บาท ใช้สมุดสีฟ้าเล่มเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังมีบัญชีหุ้น ใช้สมุดสีแดง เงินหุ้นนี้ถอนไม่ได้ นอกจากลาออก โดยปัจจุบันทางสหกรณ์ขอให้สมาชิกซื้อหุ้นปีละไม่ต่ำกว่า 50 บาท

ขณะที่การกู้เงิน แบ่งเป็น 3 ประเภท ประเภทฉุกเฉิน กู้ได้ครั้งละ 5,000 บาท ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 10 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ประเภทกู้สามัญ ไม่เกิน 100,000 บาท กู้ได้ไม่เกิน 60 เดือน อาศัยสมาชิกค้ำประกัน 2 คน รวมถึงต้องให้คู่สมรสยินยอมด้วย คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน ประเภทกู้พิเศษ วงเงินไม่เกิน 500,000 บาท ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 96 เดือน ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน อาทิ โฉนดที่ดิน บ้าน ซึ่งทาง

สหกรณ์จะให้ร้อยละ 70 ของราคาประเมินบวกกับจำนวนหุ้น แต่ไม่เกิน 10 เท่าของหุ้นที่มีอยู่ โดยทุกประเภทคิดแบบลดต้นลดดอก

ที่สำคัญสหกรณ์ยังมีสวัสดิการ 3 อย่างที่คอยดูแลสมาชิก โดยมี สก.1 กองทุนสวัสดิการสมทบเงินสะสมหุ้น และเงินฝากออมทรัพย์ของสมาชิก เมื่อสมาชิกเสียชีวิต สหกรณ์สมทบเงินเพิ่มให้ โดยสมทบเข้าบัญชีหุ้น และบัญชีเงินฝาก พิจารณาจากช่วงอายุ ได้แก่ อายุแรกเกิด ถึง 6 เดือน สมทบให้ร้อยละ 25 ช่วงอายุ 6 เดือน 1 วัน ถึง 55 ปีบริบูรณ์ สมทบให้ร้อยละ 100 ช่วงอายุ 55 ปี 1 วัน ถึง 60 ปีบริบูรณ์ สมทบให้ร้อยละ 80 ช่วงอายุ 61 ปี 1 วัน ถึง 65 ปีบริบูรณ์ สมทบให้ร้อยละ 55 ช่วงอายุ 65 ปี 1 วัน ถึง 70 ปีบริบูรณ์ สมทบให้ร้อยละ 30 ช่วงอายุ 70 ปี 1 วันขึ้นไป สมทบให้ร้อยละ 15 โดยเงินสะสมหุ้นนั้น จะพิจารณาตลอดอายุของการเป็นสมาชิก

สก.2 สวัสดิการสงเคราะห์เงินกู้แก่สมาชิก มีระเบียบ 6 ข้อ ได้แก่ 1) กู้เงินสหกรณ์แล้วเสียชีวิต ใช้หนี้แทน 2) รับเงินกู้ก่อนอายุ 69 ปี ใช้หนี้แทนให้ทั้งหมดที่ค้างชำระกับทางสหกรณ์ 3) รับเงินกู้อายุ 69 ปี 1 วัน ถึงอายุ 75 ปี ใช้หนี้แทนให้ร้อยละ 40 ของเงินกู้ที่ค้างชำระในขณะนั้น 4) รับเงินกู้ 75 ปี 1 วันขึ้นไป ไม่ได้รับการคุ้มครอง 5) ต้องเสียชีวิตหลังจากกู้ไปแล้ว 6 เดือน ยกเว้นกู้ไปแล้วเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ จะได้รับการคุ้มครองทันที 6) คุ้มครองในวงเงินสูงสุด 500,000 บาทต่อราย

ชาร์รี พานสายดา

ส่วน สก.5 คือกองทุนสวัสดิการ สงเคราะห์ศพ ซึ่งเป็นของสมาคมฌาปนกิจ เครดิตยูเนียนไทย โดยสมาชิกต้องสมัคร เพิ่มเติมเอง และต้องเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน หากอายุ 20 ปี ถึง 40 ปีบริบูรณ์ เสียค่าสมัคร 1,300 บาท ค่าธรรมเนียม 50 บาท อายุ 40 ปี 1 วัน ถึง 60 ปีบริบูรณ์ เสียค่าสมัคร 1,600 บาท ค่าธรรมเนียม 50 บาท อายุ 60 ปี 1 วัน ถึง 65 ปีบริบูรณ์ เสียค่าสมัคร 2,000 บาท ค่าธรรมเนียม 50 บาท และทุกเดือนยังเก็บ ค่าสวัสดิการ ศพละ 0.65 สตางค์ จากสมาชิก ทั่วประเทศ โดยมีวงเงินคุ้มครองให้ 130,000 บาท

ชาร์รีนำฉันเดินดูที่ทำงานภายในสหกรณ์ เครดิตยูเนียนหนองบึงอมมทรัพย์ จำกัด หน้าตาเหมือนธนาคารทุกกระเปียดนี้ว ที่นี้

เปิดให้บริการตามเวลาราชการ ตั้งแต่ 8.30- 16.30 น.

“แล้วระบบโปรแกรมพวกนี้มาจากไหน” ฉันถาม

ชาร์รีว่าโปรแกรมบัญชีเป็นของอาจารย์ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งขายให้ทั้งเครื่อง ซอฟต์แวร์ และมีค่าดูแลรายปีด้วย

ฉันเห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มาฝากหรือกู้ ทุกคนยิ้มกัน เพราะอย่างที่รู้กันนั่นแหละ ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน แต่ละครอบครัว ต้องหมุนเงินให้ทันกินทันใช้ กับสารพัด ค่าใช้จ่ายที่ประเดประดังมาไม่เว้นแต่ละวัน

“ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่กู้เงินไป นำไปใช้ใน หลายเหตุผล แต่หลักก็หนีไม่พ้นการประกอบ อาชีพ และส่งลูกเรียนหนังสือ” ชาร์รีว่า

ขณะนั้นพี่ๆ ทีมงานก็จัดวางตัวเองเป็น แถวยาว รอให้ฉันถ่ายภาพเก็บไว้...

ร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชน +

ตอนพักกินข้าวกลางวัน พี่อ้อมเกริ่นให้ฉันฟังว่า เตี่ยจะพาไปชมร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชนของบ้านหนองปิง

“ไม่รู้เขาอุดหนุนกันยังไง ครึ่งปีมีกำไร 600,000 บาท” พี่อ้อมว่าเช่นนั้น พาให้ฉันอยากรู้ตามไปด้วย

พอมาถึงที่ร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชน เข้าจริง ภายนอกบอกเลยว่าดูธรรมดามาก แต่เห็นแบบนี้ การจัดการชนะเลิศ รุ่งเรืองจนมีสาขา 2 กันเลยทีเดียว

ฉันพบกับ **ทองเลื่อน เพียชิน** ประธานร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชน เขาเล่าให้ฉันฟังตั้งแต่เริ่มว่า ในปี 2533 มีนโยบายของทางสาธารณสุขให้ อสม. ขายบัตรสุขภาพ ในราคาใบละ 500 บาท โดยซื้อในนามครัวเรือนเป็นบัตรที่ผูกกับหน่วยงานอนามัยในพื้นที่ รวมถึงโรงพยาบาล พลันที่มีการเจ็บป่วย

ทางโรงพยาบาลก็ดี หรือหน่วยงานมัยก็ดี จะทำการจดเลขบัตรไว้ แล้วไปเบิกเงินค่ารักษา กับทางอำเภอ

แล้วมันเกี่ยวกับร้านค้ายังงัย ฉันถามไปอย่างนั้น

ทองเลื่อนบอกว่า สาธารณสุขให้มาขายในเดือนมกราคม แต่ให้นำส่งเงินตอนเดือนธันวาคม พอกลุ่ม อสม. เห็นเงินอยู่ ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เลยนำไปซื้อของมาขาย โดยวางขายที่บ้านพ่อประสาธ ซึ่ง เป็น อสม.

กระทั่งปลายปี 2533 หลังจากนำเงินไปส่งคืนสาธารณสุขแล้ว ปรากฏว่าเหลือกำไรจากการขายของประมาณ 6,000 บาท เลยเอากำไรนั้นมาต่อยอด รวมถึงมีการระดมทุนเพิ่มเติม ด้วยในปี 2534 ไม่มีโครงการบัตรสุขภาพ 500 บาทอีกแล้ว

ทองเลื้อน เพี้ยจีน

“ทางแกนนำเห็นว่าควรย้ายร้านมายังศาลากลางบ้าน แล้วระดมหุ้น เปิดขายหุ้นละ 10 บาท และห้ามซื้อเกิน 5,000 บาท ตอนแรกมีสมาชิก 62 คน ระดมเงินได้ 9,800 บาท เอาไปซื้อของ” ทองเลื้อนเล่า

ในเวลานั้น ร้านค้าจะติดกระดานไว้ แล้วเขียนรายชื่อสมาชิกทั้งหมด คนขายจะทำเลขราคาไว้ในกระดาน พอคนมาซื้อ คนขายจะนำตัวเลขไปห้อยหน้ารายชื่อสมาชิก พอตกเย็นทางกรรมการจะมานับยอด และบันทึกยอดซื้อไว้

ร้านค้านี้ขายสินค้าทุกอย่างที่ทุนมีส่วนใหญ่ เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค และน้ำมัน

ดำเนินการมาถึงปี 2544 ทางหมู่บ้านได้เงินจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (ซีพี-SIF) จึงนำมาเปิดอีกสาขา ตั้งอยู่บ้านหนองปิง หมู่ที่ 10 (หลังจากปี 2544 มีการแยกหมู่บ้าน สาขาแรกอยู่หมู่ที่ 18

ร้านค้าพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนในปี 2550 ทาง อบต.สาวะถี มาสร้างอาคาร

สาขาแรกให้ใหม่ บนที่ดินที่ทางร้านค้ากับสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปิงออมทรัพย์ร่วมกันซื้อ แต่ทางร้านไม่ใช้นิติบุคคล จึงโอนที่ดินให้เป็นของสหกรณ์เป็นผู้ถือครอง และได้ค่าเช่าที่ดินจากร้านค้า 4,000 บาทต่อปี

ทุกวันนี้ร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชนปันผลทุก 6 เดือน แบ่งกำไรออกเป็น ร้อยละ 25 ให้ผู้ขาย ร้อยละ 12 ให้กรรมการ ร้อยละ 5 เก็บเป็นทุนสำรอง ร้อยละ 6 เก็บเป็นทุนขยายกิจการและสาธารณประโยชน์ อีกร้อยละ 52 เกลี้ยคืนให้สมาชิก โดยนำมาคิดปันผลค่าหุ้น ร้อยละ 3 ก่อน ที่เหลือนำไปเฉลี่ยคืนยอดซื้อ

“ตอนนี้เรามีทุนเรือนหุ้น 480,000 บาท สมาชิก 379 คน เรียกว่าเกือบครบทุกบ้านมาจากทั้งหมดที่ 10 และ 18” ประธานร้านค้าสาธิตธุรกิจชุมชนว่า

และก็อย่างที่พี่อ้อมว่า 6 เดือนล่าสุดพวกเขามีกำไรมากถึง 600,000 บาท เรียกว่าซื้อกันทุกบ้านจริง...

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองปิง +

เรื่องราวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองปิงต้องสลับย้อนกันไปถึงช่วงปลายปี 2538 เมื่อหมู่บ้านหนองปิงมีความต้องการศูนย์รับเลี้ยงเด็กในพื้นที่ เนื่องจากพ่อแม่ต้องไปทำงาน ไม่มีเวลาเลี้ยงลูก

ในเวลานั้นทางพัฒนาชุมชนเข้ามาช่วยก่อตั้งให้ แต่กระนั้นหมู่บ้านยังต้องการทุน กลุ่มแม่บ้านที่นั่นอยู่ คนหนึ่งเป็นผู้ดูแลเด็ก ตั้งแต่เริ่มแรก เธอเล่าว่า ตอนนั้นหมู่บ้านไปขอไม้ ซึ่งเป็นเวทีหมอลำเก่าจากวัดบูรพาทิศ เพื่อนำมาสร้างศูนย์เลี้ยงเด็ก บนที่ดินที่วัดอนุเคราะห์ให้

“ทุกคนมาช่วยแรงกัน ทั้งผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ ตอนตั้งเริ่มมีผู้ดูแลเด็ก 3 คน พัฒนาชุมชนส่งเราไปอบรมที่จังหวัดอุดรธานี เป็นเวลา 3 วัน จำได้ว่าเปิดมามีเด็ก 62 คน เราดูแล ป้อนข้าว อาบน้ำ สอนหนังสือง่ายๆ” อดีตผู้ดูแลเด็กว่า

ขณะที่ **ชลิดา กองจันทร์ดี** รักษาการหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เล่าเพิ่มเติมว่า ทางพัฒนาชุมชนยังได้จัดหางบประมาณสำหรับจ่ายเงินเดือนครู นม อาหาร โดยอุดหนุนเป็นรายหัว หัวละ 4 บาท และปรับเพิ่มมาเรื่อย จนปัจจุบันอยู่ที่หัวละ 8 บาท

“ผู้ปกครองห่อข้าวเหนียวติดมาให้กับข้าวศูนย์ทำ แล้วแต่ละปีก็ต้องอาศัยเงินบริจาคจากชุมชนมาบำรุงศูนย์ สร้างอาคารต่อเติมเรื่อยมา” ชลิดาว่า

กระทั่งในปี 2545 ได้มีการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากพัฒนาชุมชนมาอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลสาวะถี ทำให้ทางศูนย์รับงบอุดหนุนต่างๆ ผ่านทาง อบต. และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังปรับให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมี 4 สาระการเรียนรู้ ผ่าน 6 กิจกรรมส่งเสริมทักษะ

ปัจจุบันศูนย์แห่งนี้รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่อายุ 2-3 ปี แต่ไม่เกิน 4 ปี

“อายุน้อยกว่าก็มี พ่อแม่ขอฝากพิเศษ ไม่มีคนเลี้ยง เราก็ดูแลให้ แม้จะไม่ได้รับ บอดุนหร่ายหัว” ซลิดาเล่า

จุดเด่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ คือ โครงการออมทรัพย์ โดยทางศูนย์จะขอให้ ผู้ปกครองออมเงินให้เด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีกระปุกออมสิน ติดสัญลักษณ์ประจำตัวไว้ ไม่ได้บังคับว่าออมเท่าไร ให้เด็กหยอดกัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เมื่อถึงวันศุกร์ ครูจะแคะกระปุกออก และนำเงินไปฝากกับ สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองบึงออมทรัพย์ จำกัด ในนามกลุ่มหนูน้อยออมทรัพย์ เงินส่วนนี้ ผู้ปกครองถอนออกได้ก็ต่อเมื่อเด็กย้ายออกจากศูนย์

ที่สำคัญ กลับกลายเป็นธรรมเนียมแล้วว่า เด็กที่ออกไป ส่วนใหญ่เอาเงินบริจาคให้ศูนย์ คนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 500 บาท เพื่อให้ศูนย์ สามารถดำเนินงานได้คล่องตัวขึ้น

แน่นอนว่าเมื่อพูดถึงจุดเด่น คงไม่พ้นเรื่อง ความร่วมมือ ทั้งชาวบ้าน เทศบาล กลุ่ม องค์กรภายในหมู่บ้าน ที่ต่างพร้อมใจร่วมด้วย ช่วยกัน เพื่อลูกหลานของพวกเขา ทำให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองบึง ได้รับรางวัล ดีเด่นของเทศบาลมาหลายสมัย รวมถึงรางวัล ชนะเลิศระดับดีเยี่ยม โครงการพัฒนาคุณภาพ ศูนย์เด็กเล็ก อำเภอเมืองขอนแก่น ประจำปี 2557 และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภท เทศบาล การประกวดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพ ระดับจังหวัดขอนแก่น ปี 2558

ในปีการศึกษาปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งนี้มีเด็กในความดูแล 43 คน แบ่งออกเป็น 2 ห้อง คือห้อง 2 ขวบ หรือชั้นเตรียมเด็กเล็ก มีครูผู้ดูแล 2 คน และห้อง 3 ขวบ หรือชั้น เด็กเล็กปีที่ 1 มีครู 1 คน

“เข้ามาเจ็ดโมงครึ่ง ครูต้องมารอรับเด็ก แล้ว ผู้ปกครองมาส่งเอง ป้ายสามโมงส่งเด็ก กลับ” ซลิดาว่า...

ยังก่อน ยังไม่หมด ที่นี้ยังมีกิจการโรงน้ำดื่มภูคำ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดื่มของคนในชุมชนบริหารจัดการโดยกลุ่มแม่บ้านนั่นแหละ ผู้ใหญ่ทองใบแนะนำให้ฉันรู้จักกับ จุลจิลา กาลา ประธานโรงน้ำดื่มภูคำ เธอดูซื่อๆ ไม่ค่อยพูดเท่าไรนัก แต่ด้วยความช่วยเหลือของเพื่อนๆ ฉันจึงพอจับใจความได้ว่า

ในปี 2554 ทางหมู่บ้านหนองบึงได้รับงบ SML มา 400,000 บาท ทางผู้ใหญ่บ้านจึงเรียกประชุมชาวบ้าน เพื่อมาช่วยกันคิดว่า จะนำเงินก้อนนี้มาพัฒนาหมู่บ้านอย่างไร

“บ้านเราเมื่อก่อนไม่มีน้ำดื่ม มีน้ำฝน กับน้ำบ่อ ตอนยังเป็นเด็กก็สะอาดดี แต่ตอนนี้อะไรเปลี่ยนไป มันมีสารพิษเจือปน ต้องไปหาซื้อเอาในเมือง เลยคิดว่าทำโรงน้ำดื่ม น่าจะ

เป็นประโยชน์กับชาวบ้านทุกคน” จุลจิลาเล่า

สถานที่ผลิตน้ำอภัยอาคารตลาดร้างของเทศบาล ซึ่งตั้งอยู่ติดกับร้านค้าสาธิตชุมชนสาขา 1 ปรับเป็นโรงเรือน สำหรับเงิน 400,000 บาท นำมาซื้อเครื่องกรองยกดซึ่งประกอบด้วยระบบดึงน้ำประปามาพักในถัง จากนั้นผ่านกระบวนการกรอง 4 ช่วงเพื่อกรองสนิม ผุ่น และผ่านระบบ RO ก่อนลงสู่ถังพักน้ำ แล้วเปิดกรอกใส่บรรจุภัณฑ์ ซึ่งจะผ่านยูวีในขั้นตอนเดียวกันนี้

โรงน้ำดื่มแห่งนี้ผลิตน้ำถังละ 20 ลิตร และขวดซุน 810 มิลลิลิตร โรงผลิตนี้เปิดตอนเย็น เวลาประมาณหนึ่งทุ่มถึงสองทุ่มครึ่ง ซึ่งเป็นเวลาหลังจากแม่บ้านทำงานเสร็จแล้ว โดยมีแบ่งเวรเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 1 สัปดาห์

“เราผลิตตามถังที่ว่าง ส่วนขวดเล็กผลิตตามที่ตั้ง ขายเฉพาะในหมู่บ้าน เพราะไม่มีรถขนส่ง อาศัยรถซาเล้ง ส่งเวียนในหมู่บ้านหนองปิง ทั้ง 2 หมู่ ไม่ไปไกลกว่านั้น” ประธานโรงน้ำดื่มภูค่าว

ราคาน้ำของชุมชนแห่งนี้ เป็นราคากันเอง ขวดขุนชายในราคาโหลละ 35 บาท 3 โหลราคา 100 บาท ส่วนที่เป็นถังใหญ่ 20 ลิตรขายในราคา 10 บาท มีค่ามัดจำถัง 80 บาท คนส่งจัดส่งให้ในช่วงเช้าและเย็น โดยโรงน้ำแบ่งให้คนส่งถังละ 4 บาท

ตั้งแต่ดำเนินการมา โรงน้ำดื่มภูค่าวมีกำไรอยู่บ้าง โดยกลุ่มแม่บ้านจะได้รับค่าแรงทุก 3 เดือน เฉลี่ยแล้วครั้งหนึ่งประมาณหนึ่งพันกว่าบาท

หากแต่สิ่งสำคัญที่โรงน้ำดื่มภูค่าวแห่งนี้ทำคือการปันผลผลิตให้กับหมู่บ้าน โดยส่งน้ำดื่มฟรีให้กับโรงเรียนในหมู่บ้าน รวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองปิงด้วย

นี่แหละวิถีชีวิตของคนบ้านหนองปิง ปันกันไปตามน้ำใจที่เปี่ยมล้น...

หมู่บ้านจัดการตนเอง : บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 5

ฉันเดินทางต่อมาที่ศาลากลางบ้าน บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 5 พี่อ้อมติดธุระเล็กน้อย **รณรงค์ บึงมุ่ม** ปลัดเทศบาลตำบลสาวะถีจึงอาสาพาฉันมาส่ง ระหว่างทาง ฉันได้รู้ว่าปลัดเป็นทหารเรือเก่า แต่สังเกตดูว่าเขาพูดไม่เก่งเท่าไร แต่หลังจากพยายามชวนคุยไปเรื่อย ๆ จึงได้รู้ว่า ตอนนี้ตำบลสาวะถีกำลังจะได้ใช้น้ำประปาจากการประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งเขานี้แหละได้เข้าไปประสานขอความช่วยเหลือจากสำนักพระราชวัง จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณชาวตำบลสาวะถีเลยกำลังจะมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ ปลัดยังเป็นเลขานุการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลสาวะถี ซึ่งกองทุนนี้ได้รับการประเมินระดับ A+ ถึง 5 ปีซ้อน

กำลังติดเครื่องอยู่ดีๆ รถก็หยุดนิ่งสนิท ปลัดและฉันลงจากรถ ฉับพลันทันทีเขาก็แนะนำให้ฉันรู้จักกับ **ทรงศิลป์ ศรีวงศ์งาม**

ผู้ใหญ่บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 5 เรานั่งลงตรงโต๊ะที่ทีมงานบ้านโนนกุ้เตรียมไว้ให้ อากาศวันนี้เย็นสบายดีอยู่

ผู้ใหญ่บ้านเล่าว่า บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 5 ก่อตั้งเมื่อปี 2452 ในเวลานั้นแถบนี้เป็นป่าโนนจั่น จึงกลายเป็นชื่อหมู่บ้าน ต่อมาเปลี่ยนเป็นบ้านโนนกุ้ ด้วยมีผู้ค้นพบโบราณสถานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน โดยโบราณสถานแห่งนี้ เป็นสถานที่ที่ชาวตำบลสาวะถีให้ความเคารพสักการะ ต่อมาในปี 2547 ด้วยความที่หมู่บ้านขยายใหญ่ขึ้น จึงแยกบ้านโนนกุ้ออกเป็นหมู่ที่ 24 อีกหนึ่งหมู่บ้าน

บ้านโนนกุ้จัดการตนเองได้อย่างโดดเด่นในเรื่องการจัดการขยะ เป็นเวลาเนิ่นนานมาแล้วที่ชาวบ้านที่นี่รวมตัวกันทำความสะอาดหมู่บ้าน

“ตั้งแต่ปี 2524 เชื้อม เชื้อสวาทิ ผู้ใหญ่บ้านในเวลานั้นนำชาวบ้านทำความสะอาด และมีการแบ่งคู่มือบริหารจัดการชัดเจน จนอำเภอยกให้เป็นหมู่บ้านจัดการตนเองของปีนั้น และร่วมแข่งขันกันทุกปีเรื่อยมานับแต่นั้น” ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 เล่า

ที่นี่มีประชากร 633 คน จาก 143 ครัวเรือน แบ่งเป็น 8 คุ่มบ้าน มีคุ้มศรีวิไลย คุ่มบุรา คุ่มกกแดง คุ่มชอย 11 คุ่มกุเหนอ คุ่มไผ่งาม คุ่มกกตั้งปี (ชื่อต้นไม้) และคุ่มน้องใหม่ ทุกคุ่มมีการบริหารจัดการตนเองอย่างเป็นระบบ

ประชากรบ้านนี้ส่วนใหญ่ทำนา ปลูกผักสวนครัว มีไร่อ้อยประปรายเท่านั้น ด้วยความที่ทุกบ้านทำเกษตรกรรม ทางหมู่บ้านจึงมีนโยบายให้แต่ละคุ่มจัดการขยะในครัวเรือนโดยการนำขยะเปียก เศษอาหาร มาลงบ่อขยะรวมของคุ่ม จากนั้นนำกากน้ำตาล หัวเชื้อ พด. ที่ได้จากกรมพัฒนาที่ดินมาย่อยสลาย เมื่อได้เป็นปุ๋ยก็แบ่งกันไปใช้ในคุ่มบ้าน

ต่อมามีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยอินทรีย์ โดยทางพัฒนาชุมชนให้ถังหมักมา เกษตรกรที่สนใจจึงมารวมหุ้น คนละ 200 บาท รวม 52 คน

ทรงศิลป์ ศรีวงศ์งาม

“เงินจำนวนนี้ส่วนหนึ่งไปซื้อไร่ แกลบ แล้วสมาชิกแต่ละคนเอามูลวัวมาปันกัน นำมูลวัวผสมกับรำ แกลบ และเศษวัชพืช หมักกับอีเอ็ม กากน้ำตาล ปูนขาว ทั้งไว้ 10 กว่าวัน สมาชิกก็แบ่งกันไปใช้” ผู้ใหญ่ทรงศิลป์เล่า

กระทั่งในราวปี 2552 ทางเทศบาลมีงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบล พาแกนนำบ้านโนนกุ ในฐานะหมู่บ้านนำร่อง ไปดูงานที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เมื่อกลับมา ทางหมู่บ้านโนนกุจึงเริ่มเก็บขยะในครัวเรือน เพื่อนำมาจำหน่ายรวมกันที่ศาลากลางบ้านในแต่ละเดือน

เมื่อทำไปสักระยะ ชาวบ้านเริ่มพัฒนาการจัดการขยะ โดยจัดฌาปนกิจขยะขึ้นในปี 2554 เปิดรับสมัครครัวเรือนที่สนใจ เอาขยะมาขายเดือนละ 1 ครั้งให้อสม. ซึ่งเป็นผู้รับซื้อ โดยดีราคาต่ำกว่าท้องตลาดเล็กน้อย ทางอสม. จะบันทึกยอดขายลงในสมุดฝาก

รณรงค์ บึงมูม

เมื่อสมาชิกขายขยะได้ 3 เดือน และมีเงิน 300 บาทขึ้นไป ฌาปนกิจขยะนี้จะเริ่มความคุ้มครอง โดยครอบคลุมถึงครอบครัวของสมาชิกทั้งหมด

“ในแต่ละเดือน ทางกรรมการจะดูว่ามีผู้เสียชีวิตกี่คน อันนั้นทั้งตำบล เพราะเราทำทั่วสวะถี และจะหักศพละ 5 บาทออกจากบัญชีของสมาชิก ลงบันทึกในช่องรายการถอน ส่วนบ้านใดที่มียอดขยะเยอะ จะถอนเงินฝากขยะไปใช้ก็ได้ แต่อย่างน้อยให้คงเหลือในบัญชี 300 บาท” ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 อธิบาย

นอกเหนือจากขยะขายได้ ยังมีขยะสารพิษ จำพวกขวดยาฆ่าหญ้า หลอดไฟ เมื่อนำมาส่งจะมีใบปะสิขมพุด้านหลังสมุดทางกรรมการตีเป็นคะแนนสะสมไว้ สมาชิกสามารถใช้คะแนนมาแลกของรางวัล อาทิ สบู่ ยาสีฟัน แป้ง น้ำปลา น้ำมันพืช กระดิกน้ำพัดลม และโทรทัศน์ โดยแลกได้ทุกสามเดือน

ฉันทึ่งในระบบการจัดการที่เชื่อมโยงไปทั้งตำบล คนเมืองอย่างฉันซื้อผ้าถุงไป ไม่ได้หวนคิดว่าขยะชิ้นเล็กๆ จะนำประโยชน์กลับมาสู่ชุมชนที่ตัวเองอาศัยอยู่ได้ บางทีถ้าวันหนึ่งจะทำแบบพวกเขาได้บ้าง ก็คงจะดีไม่น้อย...

หมู่บ้านจัดการตนเอง : ห้องเรียนชุมชน

คนไทยมีศาสนาพุทธเป็นที่ยึดเหนี่ยว
เสมอมา วัดจึงไม่ต่างจากศูนย์กลางของชุมชน
ทุกเรื่องราวเริ่มต้นขึ้นที่นี่ และสำหรับตำบล
สวาที้ พวกเขามี 'วัดไชยศรี' เป็นศูนย์รวม
จิตใจของทุกคน

วัดไชยศรีตั้งอยู่ที่บ้านสวาที้ หมู่ที่ 8 เป็น
วัดแรกของชุมชน สร้างขึ้นเมื่อราวปี 2408
แต่ในส่วนของโบสถ์ หรือสิมในภาษาถิ่น
ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ สร้างขึ้น
ประมาณปี 2443 โดยหลวงปู่อ่อนสา
เป็นผู้นำศรัทธาญาติโยมสร้างขึ้น ได้รับ
วิสุงคามสีมาเมื่อปี 2460

จุดเด่นของวัดไชยศรีอยู่ที่โบสถ์ และ
ภาพฝาผนังฝีมือช่างเขียนภาพพื้นบ้านชื่อ
ทอง ทิพย์ชา เป็นคนอำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม เขียนภาพตามที่หลวงปู่อ่อนสา
ถ่ายทอด ผนังด้านในเป็นภาพอดีตพุทธะ
มหาเวสสันดร สังข์ ลินไซ ภาพเทพและ
ภาพสัตว์ต่างๆ ผนังด้านนอกเป็นภาพนรก 8
ขุม และวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องสังข์ลินไซ
โดยเป็นการเขียนแบบช่างพื้นบ้านด้วยสีฝุ่น
จากธรรมชาติ

เรื่องราวของโบสถ์และภาพเขียนเป็นที่
โจษขาน จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด
ขอนแก่น ที่ทาง **พระครูบุญชยากร** เจ้าอาวาส
วัดไชยศรี ใช้ในการสร้างชุมชนแห่งนี้ให้
เข้มแข็ง

พระครูบุญชยากรเล่าว่า ครั้งหนึ่งวัด
แห่งนี้เกือบเป็นวัดร้าง ความเจริญทำให้ชุมชน
เปลี่ยน งานบุญต่างๆ ตลอดจนความร่วมมือ
ทั้งหลายที่พระครูเห็นสมัยยังเป็นเด็กจึงอาจ
ลงไป และเหนืออื่นใดนั่น คือคนเริ่มหา
ความสุขไม่เจอ

“ต่างจากสมัยหลวงปู่อนสาที่อาตมา
เคยศึกษา ชุมชนแห่งนี้เคยไปถึงจุดสูงสุด คือ
มีความสุข เช่นนั้นทำอย่างไร ถึงจะทำให้
ชุมชนแห่งนี้กลับมาเหมือนสมัยหลวงปู่อนสา”

เมื่อพิจารณาย้อนกลับไป พระครูเห็นว่า
ครั้งหนึ่งโบสถ์แห่งนี้เป็นศูนย์กลาง ทั้งตัว
โบสถ์และจิตรกรรมฝาผนัง จึงน่าจะใช้สิ่งนี้
เป็นแกนในการรื้อฟื้นทุกอย่างขึ้นมา เรียกว่า
เป็นการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยมิติทาง
วัฒนธรรม

ว่ากันถึงเรื่องงานบุญนั้น วันนี้นางบุญเป็น
เครื่องมือในการรักษาวัฒนธรรมประเพณี แต่
ที่วัดไชยศรีใช้งานบุญเพื่อพัฒนาชุมชน

“อาตมาอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้
เรียนรู้ตัวเอง ศึกษา ช่วยกันคิดวางแผนบุญ
แต่ละงาน ต้องทำอะไร มันต้องมีเทคนิค
กระบวนการที่เหมาะสม คนในชุมชนต้อง
ภูมิใจก่อน อย่างในภาคอีสาน เรามี ‘บุญฮีด

12’ หรือบุญประเพณีในทุกเดือน อาตมา
มาพิจารณาดู จึงแบ่งเป็น 3 เกรด หนึ่ง บุญที่ดี
เข้มแข็งอยู่แล้ว อย่าเพิ่งแตะ สอง บุญที่คน
ให้ความสนใจปานกลาง และบุญที่คนลืมไปแล้ว
กลุ่มดี มีตั้งแต่บุญผเสศ บุญกรฐิน บุญบังไฟ
กลุ่มปานกลาง ก็มีบุญข้าวจี แล้วที่เลือนหายไป
อาทิ บุญข้าวประดับดิน บุญสลาก”

ในการที่จะฟื้นความเป็นชุมชนขึ้น พระครู
บุญชยากรจึงต้องอาศัยคณะกรรมการพัฒนา
วัดและหมู่บ้าน ซึ่งตอนนี้มีอยู่ด้วยกัน 37 คน

“แต่เดิมคณะกรรมการพัฒนาวัดชุดหนึ่ง
คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านอีกชุดหนึ่ง ซึ่ง
พอแยกกันก็ยาก หมู่บ้านจะมุ่งแต่พัฒนามิติ
ด้านเศรษฐกิจ วัดก็มุ่งมิติวัฒนธรรม แต่ทั้งที่
จริงถามว่า เรากำลังพัฒนาอะไรแน่ เรามุ่ง
พัฒนาชุมชนที่มีความพอดี การรวมจึงทำให้
การขับเคลื่อนเดินได้ดีกว่า”

การใช้งานบุญเป็นแกนกลางนั้น เป็น กุศโลบายของพระครูบุญชยากร ที่ต้องการให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ไม่ใช่ แยกออกจากกัน

“เมื่อก่อนเราไม่มีหอรก ครูพาเด็กนั่งสมาธิ ตำราพระพุทธศาสนาในโรงเรียนทุกอย่างเคยเป็นวิถี แต่การพัฒนาทำให้มันถูกแยกส่วน อาตมาเลยพยายามทำให้มันกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตให้ได้”

อย่างงานบุญข้าวประดับดิน เมื่อผู้คนต้องทำงาน พระครูบุญชยากรจึงเสี่ยงมาจัดในช่วงกลางคืน เทียงคินมาร่วมกันที่วัด พาลูกพาหลานมา สิ่งสำคัญคือวิถีชีวิตเปลี่ยน ก็ต้องพยายามปรับไป ห้ามทั้ง

“เช่นเดียวกับคน เราทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้ อย่างบุญผะเหวด คนอยากดื่มเหล้า ก็ขอให้ไปอยู่ท้ายขบวน บางหมู่ห้าม ซึ่งตรงนี้เป็น

ดาบสองคม ถ้าเขารู้สึกเหมือนโดนทิ้ง หรือไม่ให้เกียรติ จะทำอย่างไร”

การพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนแห่งนี้รู้จักตัวเอง และไม่เคยปิดกั้นปัจจัยภายนอก

“ถ้าโยมรู้จักตัวเองดีแล้ว โยมจะกลัวอะไรกับสิ่งใหม่ มนุษย์สามารถเรียนรู้ และเลือกเอาสิ่งดีมาปรับใช้ ชุมชนก็เช่นกัน ต้องรู้ว่ายาไหนเหมาะกับตัวเอง ไม่ต้องกินทุกอย่าง ชุมชนเลือกได้”

อย่างการท่องเที่ยววันนั้น พระครูบุญชยากรเล่าว่า เป็นเรื่องที่ไม่เคยทำมาก่อน แต่ด้วยฐานของชุมชนที่เข้มแข็ง การลองดูจึงไม่ใช่เรื่องเสียหาย

“ทุกวันนี้โยมไปเที่ยวอยุธยา ไกด์ที่บรรยายเป็นคนอยุธยาหรือไม่ มาที่นี่มีพ่อสูม เขาเป็นคนบรรยาย และเป็นคนสวาะถึงจริง”

เมื่อลองดู ก็พบว่าชุมชนสามารถทำเรื่อง
การท่องเที่ยวได้ โดยอาศัยพื้นฐานที่ชุมชนนี้
เรียนรู้ตัวเองมาอย่างดี เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม
ของจังหวัดขอนแก่น

“เราคุยกับการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น
มีข้อตกลงร่วมกัน คือถ้าอยากสนุก ไปถนน
ข้าวเหนียว อยากเรียนรู้มาวัดไชยศรี ทาง
การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาให้
และชุมชนเราไม่พูดเรื่องเงิน มุ่งที่เผยแพร่
วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของตัวเองอย่าง
สัจจะจริงใจ แล้วอะไรดี ๆ ก็ตามมา”

จากหมู่บ้านหนึ่ง วันนี้พระครูบุญชยากร
บอกกับฉันว่า มีหลายหมู่บ้านนิมนต์พระครูไป
เพื่อถ่ายทอดวิธีการเรียนรู้ชุมชน และมีแผน
จะกระจายความรู้ให้ทั่วทั้งตำบล ด้วยเชื่อว่า
คงไม่มีชุมชนใดเดินทางหลงทาง หากรู้จักบ้าน
ของตัวเองดีแล้ว...

เกษตรกรรมยั่งยืน

Sustainable agriculture

คนสวะถีส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีข้าว
มันสำปะหลัง อ้อย เป็นพืชยอดนิยม โดย
พืชสองชนิดหลังมักทำในระบบเกษตร
พันธสัญญาด้วย ซึ่งวิธีนี้มีปัจจัยควบคุม
หลายอย่าง ตั้งแต่กระบวนการผลิต
ไปจนถึงการขาย โดยรูปแบบนี้การันตีตัวเงิน
ผลตอบแทนที่ได้ ซึ่งที่อ้อมว่าต่างคนต่างจิต
ต่างใจ คนที่นี้เคารพกัน ใครใคร่ทำก็ทำ ใคร
ไม่ยอมทำก็มองหาแนวทางอื่น มีชีวิตกันไป
ตามวิถีทางที่ตัวเองเลือก...

อินทรีย์ผสมผสานเพื่อความยั่งยืน

บังเอิญว่าฉันพักอยู่ที่บ้านลาดนาเพียง หมู่ที่ 20 พอดี พี่อ้อมนัดเกษตรกรสองคน ไร่ให้ หนึ่งเป็นมือเก่า อีกหนึ่งเป็นมือใหม่ บ้านเรือนตั้งอยู่ไม่ไกลกัน

ฉันเดินทางออกจากบ้านพักโฮมสเตย์ใน ยามเช้า เลาะลัดไปในหมู่บ้าน ไม่ไกลนักก็มา อยู่หน้าบ้านของ นิคต นาคศรี เขาเป็นชาย วัยกลางคน ออกมาต้อนรับเราด้วยรอยยิ้ม จากนั้นพินิดลขึ้นกระบะคูเใจ เชื้อเชิญให้เรา ขึ้นนั่ง และยังไม่ลืมที่จะพาเจ้าตูบขึ้นกระบะ หลังไปที่สวนด้วย

รถลัดเลาะผ่านชุมชนไปยังพื้นที่สีเขียว ซึ่งอยู่ห่างออกไป สิบทิศกันลำบากหน่อย เอาเป็นว่าจอดไหนลงนั่น ฉันหันไปมองดูหมา ที่ยืนเกร็งตัวอยู่กระบะหลัง คูมันสนุกที่ได้ ออกมาด้วย

ฝนเพิ่งตกหนักไปเมื่อวาน ทางเข้าสวน เลยยวบลงเล็กน้อย ไม่ช้านานเราก็มาถึง ไร่นาสวนผสมของพินิดล แม่บ้านของพินิดล มารออยู่ก่อนแล้ว หยิบจับนั่นนี่พาไปตาม

ประสา หลังจากพาเจ้าตูบไปผูกไว้กับแคร่ พินิดลก็มาพูดคุยกับฉัน

พื้นที่ของพินิดลมีทั้งหมด 9 ไร่ ไร่ไม่เรียบ เสมอกัน พินิดลจึงใช้พื้นที่ลุ่ม 6 ไร่ปลูกข้าว ส่วนที่ดินอีก 3 ไร่ ทำพืชผสมผสาน

“เดิมตรงที่ตอน ที่ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง กระทั่งวันหนึ่งไปดูงานที่สวนปศุสัตว์ทรัพยากร สิ้น ส่วนพระมหากษัตริย์ ที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ซึ่งเราได้ซึมซับแนวคิดของ ในหลวง” พินิดลเล่า

จากวันนั้นจนวันนี้ เป็นเวลาเกือบ 12 ปี แล้ว ที่พินิดลปลูกพืชผสมผสานตามแนว พระราชดำริ เน้นพืชเศรษฐกิจอย่างมะนาว พริก แตงกวา ถั่วฝักยาว เหล่านี้เป็นรายได้ ของครอบครัว แล้วยังมีผักกาดขาว ผักบุ้ง ผักหอม ที่เน้นบริโภคในครัวเรือน

บนพื้นที่สวนผสม พินิดลขุดบ่อน้ำไว้ หนึ่งบ่อ ในบ่อเลี้ยงปลาตุก และกบ ตาม แนวทางที่ได้ไปดูงานมา แต่กระนั้นในหน้าแล้ง พื้นที่ตำบลสวะถีมักเผชิญปัญหาขาดแคลนน้ำ

“ที่นี่มีกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำบ้านลาด-นาเพียง ทั้งหมด 17 คน แบ่งโซนกันไป วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ คนละกี่ชั่วโมงก็ว่ากัน ราคา 20 บาทต่อหน่วย” ฟินิดลว่า

ลำพังน้ำจากตรงนั้นไม่เพียงพอ ด้วยพืชบางตัวต้องการน้ำทุกวัน ฟินิดลจึงตัดสินใจเจาะบาดาลในพื้นที่ของตัวเอง โดยพ่วงเข้ากับเครื่องปั้น เพราะที่ดินไม่มีไฟฟ้าผ่าน

“ตอนนั้นที่ลงทุนไป 25,000 บาท ได้ครบหมดทั้งท่อ เครื่องปั้น อย่างดันปีที่ี้แล้งจัด บ่อบาดาลนี้ก็พอประพังได้ ไม่ถึงกับเหือดร้อน”

เมื่อมีน้ำ ฟินิดลก็มีพืชขายตลอดทั้งปี ปลุกสลับแปลงกัน อย่างแดงกว่าใช้เวลา 33 วัน ก็สามารเก็บผลผลิตได้ โดยจะเก็บได้ประมาณ 15 ครั้ง ก่อนไปเริ่มปลูกใหม่ในแปลงอื่น นอกจากนี้ยังมีพริก ต้นหนึ่งเก็บวนไป 2 ปี และมะนาวที่เก็บผลได้ตลอด ขึ้นอยู่กับการบำรุงและการให้น้ำ

ทุกวันนี้ฟินิดลมีลูกค้าประจำมารับผลผลิตถึงสวน รวมถึงยังมีแผงของตัวเองที่ตลาดบางลำภู เขตอำเภอเมืองขอนแก่น

“วันไหนเรามีของเราก็จะพาแม่บ้านออก

ตอนหัวทุ่ม สองถึงสามโมงเช้าตลาดวายก็กลับมาอน”

นอกจากนี้กรมวิชาการเกษตรยังเข้ามาแนะนำให้ฟินิดลปลูกกล้วย

“หน่วยงานมาแนะนำ พี่ก็ลองดู ทุกวันนี้ดินแถบนี้ดีขึ้นมา กรรมาวิชาการเกษตรเคยนำไปตรวจ จากแต่เดิมที่เป็นกรดมาก อาศัยปุ๋ยโดโลไมต์ที่กรมพัฒนาที่ดินนำมาให้ปรับปรุงดิน รวมถึงปุ๋ยคอก พี่ซื้อมาจากกับชาวพืชเศษอาหาร ข้าว และใส่หัวเชื้อเพื่อย่อยสลาย ส่วนพวกแมลง พี่ใช้น้ำส้มควันไม้ ไม่ได้ทำเองหาซื้อเอา” ฟินิดลอธิบาย

ส่วนนาข้าวตอนนี้ ฟินิดลว่าอนาคตคงปรับลดลง เพราะช่วงหลังอากาศเปลี่ยนแปลงไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้คาดคะเนได้ยาก

“ตอนนี้ที่ลงฝรั่งด้วย เพิ่งลง เพราะตอนไปตลาด พี่เห็นขายดี หมดไว” ฟินิดลว่า

ฉันเดินตามฟินิดลไปดูพืชแต่ละชนิด สีหน้าแววตาเปี่ยมสุข ยิ่งเมื่อคืนฝนตกหนัก คนทำไร่ทำสวนอย่างนี้ ก็ต้องอารมณ์ดีเป็นธรรมดา แม้จะตกหนักเกินไป จนเืองเก็บน้ำใบหนึ่งแตกก็ตามที...

ฝรั่งปลอดสารสร้างสุข

เอื้ออารี ศิริพันธ์

ฉันนั่งรถของพืชนิดกลับออกมา ร่ำลากันด้วยผลผลิตเต็มถุง ทั้งมะนาวและแตงกวา ฉันมีอีกหนึ่งนัด อยู่ถัดจากบ้านของพืชนิดไปไม่กี่หลัง

ส่งเสียงเรียกกันไม่นาน เอื้ออารี ศิริพันธ์ เจ้าของบ้านลงจากบันได ต้อนรับด้วยรอยยิ้ม

“ไปสวนเลยเนอะ และหน่อย ฝนหนักเมื่อคืน” พืเอื้ออารีว่าพลงเดินนำฉันไปที่สวนหลังบ้าน

ฉันเดินผ่านทุ่งนาที่ต้นข้าวตั้งตรงชี้ฟ้า สูงได้ราวฟุตหนึ่งแล้ว นับเวลาไปอีกสองเดือน พืเอื้ออารีว่าแปลงด้านหน้าเป็นของพืน้อง แปลงของพืเอื้ออารีอยู่ทางด้านหลัง คะเนราว 200 เมตร ต้นฝรั่งยืนทรกลางสายแดดที่เริ่มแผดแรงขึ้น ระหว่างทางฉันต้องคอยระวังทาง ด้วยพื้นดินชุ่มน้ำได้ที เหยียบบนหญ้าที่ขึ้นประปรายช่วยให้ไม่ลื่นเท่าไร

ทางด้านขวามีแปลงนาจมน้ำ พืเอื้ออารีว่าไม่ใช่นาหροก แต่เป็นต้นฝรั่งชุดใหม่ของพืเอื้ออารีที่เพิ่งเสียหายเนื่องจากฝนหนัก

“ตรงนี้พืปลูก 150 ต้น ไร่กว่าๆ เมื่อเดือนพฤษภาคม แต่ที่ดินมันอยู่ต่ำ ฝนตกหนัก น้ำเลยท่วม” พืเอื้ออารีว่า

แปลงด้านซ้ายเป็นต้นฝรั่งที่พืเอื้ออารีเริ่มเก็บผลผลิตไปขาย แปลงนี้มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่

“พื้นที่ทั้งหมดที่มีเกือบ 6 ไร่ มีแปลงที่น้ำท่วม แล้วก็มีที่นาแปลงที่อยู่ติดกัน” เจ้าของสวนว่าพลงชี้ไปยังแปลงนาที่เพิ่งเดินผ่านมา

ตั้งเดิมนั้นพืเอื้ออารีไม่ได้เป็นเกษตรกร แต่เป็นช่างเย็บผ้าในโรงงาน ลาออกมาเมื่อ 5 ปีก่อน แล้วหัวหน้าที่ชักชวนไปทำที่ใหม่รอบนี้ทำได้ไม่นานก็ออกมา เพราะเหนื่อยและเครียด

ที่เลือกฝรั่งนั้น พืเอื้ออารีว่าน้องชายของตนได้แฟนถิ่นอื่น เคยไปเที่ยวและเห็นเขาปลูก เลยลองมาทำ

เริ่มต้นพืเอื้ออารีกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นจำนวน 70,000 บาท เพื่อขุดดินมาถมในที่นา วางระบบน้ำ และซื้อกล้าพันธุ์ฝรั่ง กิมจума 200 ต้น เพียง 8 เดือนก็เริ่มมีผลให้ขายชม พอลูกโตหน่อยก็เริ่มห่อ หลังจากห่อนับไป 1 เดือน 15 วัน

“พีปลูกฝรั่งมาหนึ่งปีกับอีกสองเดือน เพิ่งเก็บผลได้เดือนที่แล้ว เป็นเงิน 14,000 บาท เดือนนี้ 15,000 บาท รวมเวลา 1 ปีพอดี ถึงเก็บได้ อาทิตย์หนึ่งที่จะเก็บ 2 ครั้ง เมื่อเก็บก็ต้องคอยแต่งกิ่งแต่งใบ รวมถึงดิงวัชพืชที่ขึ้นโดยรอบออก” พี่เอื้ออารีอธิบาย

แม้จะเป็นมือใหม่ แต่ความที่ทำได้ด้วยตัวเองทั้งหมด พี่เอื้ออารีว่าจำได้ว่าที่ห่อไว้เป็นรุ่นใด รวมถึงบอกวิธีสังเกตลูกที่ต้นกระดาษาจนถึงออกมา กระนั้นหากทำได้ในอนาคต ก็อยากเขียนสัญลักษณ์กำกับไว้

กว่าจะมาถึงวันนี้ เกษตรกรมือใหม่ก็ยกเครดิตส่วนหนึ่งให้กับกรมวิชาการเกษตรที่คอยแนะนำ โดยช่วงที่รอต้นฝรั่งโต พี่เอื้ออารีนำมาเชื้อเปราะมาแซม รวมถึงถั่วฝักยาว

“ตอนนี้พี่ยังเอาผักลงที่ว่างอยู่บ้าง แล้วก็ปลูกกล้วย มะละกอ เป็นแนวกันชนล้อมรอบแปลงฝรั่ง เพราะพี่ทำแบบอินทรีย์ ใช้ปุ๋ยขี้วัว

น้ำหมักชีวภาพ โดยทางกรมวิชาการเกษตร จะเข้ามาตรวจและให้คำแนะนำต่อเนื่อง แต่ความที่เดิมเป็นนาเคมีมาก่อน กว่าจะอินทรีย์เต็มร้อยต้องใช้เวลา ทั้งนี้ทางกรมวิชาการเกษตรจะให้ GMP (หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร) ก่อน” พี่เอื้ออารีอธิบาย

นอกจากนี้ ตั้งแต่เริ่มต้น พี่เอื้ออารีจัดบันทึกต้นทุน กำไรจากการขายผัก และฝรั่งเอาไว้โดยละเอียด

“ตั้งแต่มาทำเกษตร พี่มีความสุขนะสบายใจ ไม่เครียด เดี่ยวรอเก็บเงินได้สักพักก็จะถมดินตรงแปลงที่ต่ำ เพื่อลงฝรั่งใหม่”

ยังไม่ทันจะพูดต่อ พี่เอื้ออารีก็ลูกลูจ่อเข้าไปเก็บผลฝรั่งมาให้กลับไปกิน ฉันทล้นคิดถึงคำว่าความสุข จะมีสักกี่คนเชื่อว่าที่กล่าวพูดออกมาว่าตัวเองมีความสุข เขาต้องรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ นะฉันว่า...

เกษตรตาม 'คำสอน'

คำสอน ไม่ลืไ้

จากบ้านลาดนาเพียง เราเดินทางกันต่อ ครั้งนี้ไปไกลถึงบ้านหินขาว หมู่ที่ 15 ซึ่งอยู่ไกลออกไป เรียกว่าสุดเขตตำบลสาวะถี และบ้านของเกษตรกรผู้นี้ก็ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้าน แต่อยู่ลึกเข้าไป ผ่านป่ายูคาลิปตัสไป จนเห็นแนวเสาไฟฟ้าแรงสูงพาดผ่าน มีบ้านอยู่หลังเดียว ตระหง่านเด่นเขตนี้ แม้จะเห็นเสาไฟฟ้าแรงสูง แต่บ้านที่เห็นนี้ไม่ได้ใช้ไฟฟ้า

ฉันทักทาย **คำสอน ไมล์โพธิ์** เกษตรกรเจ้าของบ้าน เรานั่งคุยกันบนแคร่ตัวหนึ่ง เวลานั้นพ่อคำสอนมีลูกสาวกับลูกเขยมาเยี่ยมดูศึกักดี

พ่อคำสอนเป็นคนบ้านหินขาว แต่เดิมอยู่ในหมู่บ้าน ทำนาที่ได้รับมรดกมาจากพ่อ

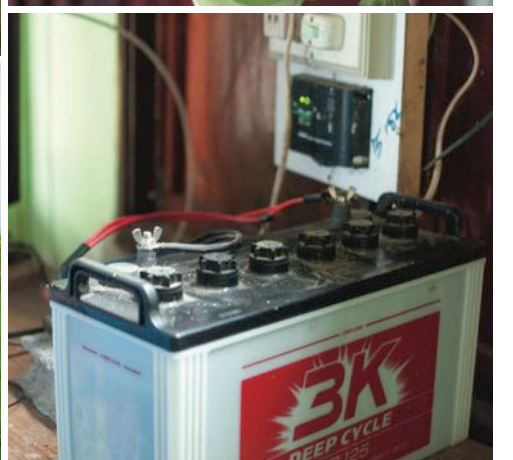
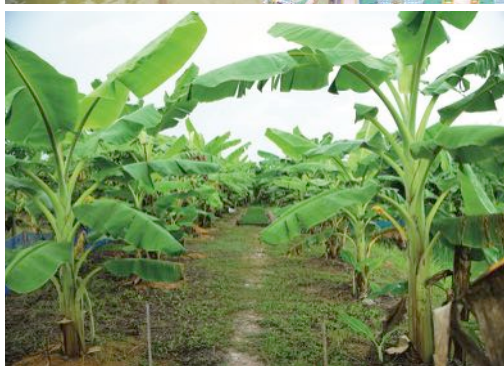
“พ่อแบ่งมรดกให้ลูก 9 คน แต่มี 4 คน เอรานา อีก 5 คนเอาปัจจัย พ่อได้ที่ดินมาราว 12 ไร่ คือที่ดินตรงนี้แหละ เป็นนาตอน บมึน้ำ พ่อเรียกนาห่านาที่ น้ำมากก็ไหลไปหมด ตอน

แล้งก็แล้งเหลือเกิน” พ่อคำสอนว่า

กระทั่งเมื่อ 13 ปีก่อน พ่อคำสอนเป็นโยมติดตามพระนักเทศน์ของบ้านหินขาวไปตามที่ต่างๆ และเคยถามคำพระว่าอยู่อย่างไรจึงจะพออยู่พอกิน

“พ่อก็มาคิดว่า อยู่ในหมู่บ้าน สิ่งล่อตาล่อใจมันเยอะ ทำมาซื้อไปไม่ค่อยเหลือ ลองคิดกลับกันถ้าไม่ซื้อล่ะ มันน่าจะเหลือ เป็นที่มาให้พ่อย้ายมาอยู่ที่นี่” พ่อคำสอนเล่าถึงแรงบันดาลใจ

พ่อคำสอนเริ่มปรับที่ดินของตัวเอง ไปเห็นสิ่งใดดี เข้าทำก็ลองกลับมาทำ ครั้งหนึ่งตามพระไปอำเภอพิมาย เห็นไผ่สามฤดู จึงซื้อมา 150 ตอ ตอละ 30 บาท มาปลูกบนที่ดินของตัวเอง 1 ไร่ ปลูกไผ่มาประมาณ 8 ปีแล้ว อาศัยหน่อเลี้ยงครอบครัว และแบ่งขาย กิโลกรัมละ 50 บาท

พ่อคำสอนมีสระอีก 2 ไร่ ด้านหน้าปลูก
ไผ่ ปลูกกล้วยน้ำว้า น้อยหน่า มะละกอ ทำนา
ไว้กิน 4 ไร่ ผักสวนครัว อาทิ บวบ ถั่วฝักยาว
มะเขือพวง รวม 10 ไร่ที่เป็นไร่นาสวนผสม
ส่วนอีก 2 ไร่ พ่อคำสอนเอาไว้ทำพืชเศรษฐกิจ
อย่างข้าวโพดและอ้อย

ทุกวันนี้พ่อคำสอนขายผลผลิตจำพวก
สวนครัว โดยมีแม่คำมารับถึงที่ วันเว้นวัน เป็น
รายได้เลี้ยงครอบครัว ขณะที่ผลผลิตบางส่วน
เก็บเข้าถังฉางหน้าบ้าน หลังบ้านมีหน่อไม้ที่
นั่งผ่าเชื้อเก็บแขวนไว้ในยามเย็นอาศัยไฟฟ้า
จากแผงโซลาร์เซลล์ที่ติดบนหลังคา ต่อพ่วง
เข้ากับแบตเตอรี่ที่อยู่ในตัวบ้าน

“พ่อไปเห็นแผงโซลาร์เซลล์จากโคราช
อยากเอามาใช้เลยถามเขา พ่อก็เอาเบอร์
โทรศัพท์โทรสั่งเขามาจากประตูน้ำ ลงทุนไป
ทั้งหมด 11,500 บาท พ่อฟังวิทยุ ดูทีวีได้”

พ่อคำสอนเล่าด้วยความภูมิใจ

ฉันขอให้พ่อคำสอนพาไปดูไร่นาสวนผสม
เวลานั้นลูกเขยของพ่อคำสอนกำลังวางขั้วไม้
เพื่อปลูกบวบ ฉันเดินเลาะขนานไปตาม
เสาไฟฟ้าแรงสูง ย้อนแย้งยิ่งนักกับบ้านที่
อาศัยไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานบนหลังคาเพียง
อย่างเดียว ลูกเขยของพ่อคำสอนเดินตามเรา
มาด้วย ฉันเห็นกล้วยที่กำลังชูใบงาม นาข้าว
ที่ตั้งรกรากแล้ว ป่อน้ำที่มีน้ำอยู่พอสมควร

“ในหลวงท่านว่า ไม่มีไฟฟ้า อยู่ได้ แต่
ไม่มีน้ำ อยู่ไม่ได้ พ่อก็มาคิด จริงอย่างที่
พระองค์ท่านว่า พ่อมีบ่อน้ำของตัวเอง มีท่อ
ที่เชื่อมแหล่งน้ำใหญ่ อยู่ที่นี่มีความสุขดี เทียบ
กับตอนอยู่ในหมู่บ้าน ตื่นมาซื้อกับซื้อ รายรับ
รายจ่ายไปปรอด” พ่อคำสอนพูดให้ฉันฟัง

ฉันฟังแล้วนึกสะท้อนใจ คนเมืองอย่างฉัน
กว่าจะมีชีวิต ต้องอาศัยถังที่ล้นปริ่มจัยกัน...

เศรษฐกิจชุมชน

Economy

ถึงเวลาไปสวัสดิ์ตกทายกลุ่มอาชีพของ
ตำบลสวะถิกันบ้างแล้ว พี่อ้อมว่าคนที่นี่
ส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม แต่นั่นก็ไม่เพียงพอ
กับรายจ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ละบ้านจำเป็นต้อง
มีอาชีพเสริม บ้างฉายเดี่ยว บ้างรวมกลุ่ม
ได้มากได้น้อยไม่สำคัญ ขอแค่พอมีหนทาง
หาเงินมาจุนเจือครอบครัว เลี้ยงปากท้องให้
อึดหนำมีแรง สุขสราญกันไปในทุกวัน...

แจ่วบองแซ่บหลาย

ฉันเริ่มต้นที่บ้านจั่ว หมู่ที่ 19 หน้าบ้าน
หลังหนึ่ง ทราบจากการแนะนำว่าเป็นบ้านของ
พันทอง คชวงษ์ ประธานกลุ่มแจ่วบอง
กลุ่มนี้ผลิตแจ่วบองอินทรีย์ชื่อลือชา เทศบาล
ตำบลสระเกื้อองงานคราใด เป็นต้องเชิญ
ติดไปจำหน่ายเสียทุกครั้ง

ฉันเรียกเธอว่า แม่พันทอง อายุอานาม
มากแล้ว พูดจาเสียงดังฟังชัดดี กลุ่มของ
แม่พันทองเริ่มต้นขึ้นมาตั้งแต่ปี 2551 จาก

การที่ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมที่อำเภอ และกลับ
มาสะท้อนให้ชาวบ้านฟังว่า ทางราชการอยากให้
กลุ่มแม่บ้านจับกลุ่มกัน จึงคุยว่าจะทำกิจกรรม
อะไรดี

“ตอนนั้นรวมกลุ่มแม่บ้านได้ 15 คน จะ
ทำอะไรดี ทำไรทำสวนไม่ได้ เลยทำอาหาร
ตอนแรกทำตำแจ่ว ทำแบบพื้นบ้าน ทำดิบเค
เอาไปขายถุงละ 5 บาท ทำ 1 กิโลกรัม
กิโลกรัมละ 300 บาท ไม่ได้กำไรสักบาท”
แม่พันทองว่า

หลังจากนั้นจึงเริ่มปรับมาทำแจ่วบอง
ลงเงินกันคนละน้อย ได้เงินมา 3,500 บาท
นำไปซื้อครกมอง อุปกรณ์ และวัตถุดิบที่
ต้องใช้

ด้วยความที่มีมือถึงเครื่องถึง คนซื้อต่าง
ถูกใจ บอกเป็นเสียงเดียวกันว่าอร่อย จึงทำ
ขายต่อมาเรื่อย เด็บโตทีละน้อย เมื่อทาง
พัฒนาชุมชนมาเห็น จึงหาวิทยากรมาอบรม
ให้เพิ่มเติม โดยมาฝึกสอนทำน้ำพริกตาแดง
น้ำพริกนรก เมื่อลองทำขาย ก็พบว่าสินค้า

ไม่ตอบโจทย์ลูกค้าทางบ้าน จึงมีเพียงแจ่วบอง
ที่อยู่ยั่งยืน

ก้าวเข้าสู่ปีที่สาม ลูกหลานทางบ้านเข้าไป
ทำงานกรุงเทพฯ เข้าไปครั้งหนึ่งติดไม้ติดมือ
ไปขาย คนติดใจ เลยสั่งฝากกันมา แล้วยังมี
คนขายไถ่อย่างล้มต่าในตำบลรับไปขายด้วย

“สัปดาห์หนึ่งเราทำสามครั้ง ทำตาม
ยอดที่สั่งมา ก็กระปุกว่ากันไป พวกเอาไป
ขายต่อ แม่ส่งให้ 12 กระปุก 100 บาท ถ้า
สั่งน้อยแม่ขายกระปุกละ 10 บาท แต่บางคน

อยากได้กระปุกละ 20 บาท 50 บาท หรือ 100 บาท แม้ก็ทำให้ บางคนสั่งเป็นกิโกรัม เอาไปบรรจุเอง ก็ทำส่งให้” แม่พันทองอธิบาย แจวบองของกลุ่มนี้ แม่พันทองบอกว่า เป็นสูตรพื้นถิ่นที่ปู่ย่าตายายทำกินกันมา สมัยก่อนปลาตามทุ่งนามีมาก ก็นำมาทำ แจวบอง เป็นการถนอมอาหาร

วัตถุดิบของแจวบอง มีข้าว กระเทียม ใบมะกรูด ตะไคร้ พริกป่น หอมแดง น้ำตาล มะขามเปียก ปลาร้าบดกับข้าวคั่ว (ผสมอยู่ใน ปลาร้าที่สั่งมาแล้ว)

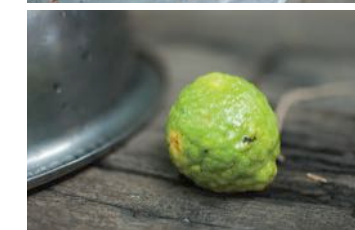
วิธีทำคือนำทุกอย่างไปคั่ว ทำทีละอย่าง แต่การเตรียมกระเทียมจะยุ่งยากกว่าอย่างอื่น คือต้องนำไปคั่วในกระทะทั้งเปลือก ก่อนจะ นำมาแกะ ล้าง ปั่น แล้วนำไปคั่วอีกรอบ ขณะที่วัตถุดิบอย่างอื่นนั้น ให้บดแล้วนำไปคั่ว จากนั้นค่อยนำไปผสมกับปลาร้าที่นึ่งสุก ตั้งไฟจนงวด ไม่ใสสารกันบูด มีสรรพคุณดี กับกลิ่นแมงดา ถ้าในฤดูกาลที่หาตัวได้ จะใส่ เป็นตัว ถ้าไม่มีจะใส่กลิ่นเอา

ทุกวันนี้กลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 30 คน แต่เขาประจำที่ทำจริงมีอยู่ 11 คน วันไหน ไม่ได้ทำแจว บางคนก็ทำพรมเช็ดเท้า เป็น รายได้เสริมอีกทาง

“คนที่มาทำ จะลงสมุดบันทึกส่วนตัวไว้ ครบ 3 เดือนจะจ่ายค่าแรงกันหนึ่งครั้ง ถ้า เหลือเงินเยอะ บางครั้งอาจได้ค่าแรง 100 บาท ถ้าน้อยก็ลดหลั่นกันไป ที่สำคัญ เมื่อครบ หนึ่งปี กลุ่มปันผลหุ้นให้สมาชิกด้วย ทุกคน ถือกันคนละหนึ่งหุ้น ได้กันคนละ 50 บาท” ประธานกลุ่มอธิบาย

เมื่อของแพงขึ้นทุกวัน กลุ่มจึงเริ่มปลูก ของที่ต้องใช้ไว้เอง อย่างใบมะกรูดตอนนี้ ไม่ต้องซื้อ อีกไม่นานก็จะปลูกข้าว ยิ่งลดต้นทุน ก้าวก็เพิ่มขึ้น เศรษฐศาสตร์ลากลในวง แจวบอง

เมื่อพูดกันถึงอนาคต แม่พันทองว่าช่วงนี้ เป็นขาขึ้น ออเดอร์มีมาก ทางข้างหน้าสดใส เหมือนรอรอยยิ้มแม่ๆ นั่นเลย...

พานฟ้า

คำพอง นามมา

ตอนที่ฉันไปถึงบ้านของ คำพอง นามมา เธอกำลังนั่งทำงานอยู่บนเรือนไม้ ซึ่งปลูกติดอยู่กับตัวบ้าน พอตีฝนเพิ่งตกอย่างหนัก อากาศกำลังเย็นสบาย เชื่อว่าคงช่วยให้ การงานเบื้องหน้ามีความสุนทรีย์อยู่ไม่น้อย บ้านหลังนี้ตั้งอยู่ที่บ้านจัว หมู่ที่ 19 อยู่ห่างออกจากตัวหมู่บ้านเล็กน้อย ริมนถนนติดทุ่งนา หลังจากจัดหาน้ำท่ามาต้อนรับ ป้าคำพอง นั่งลงตรงที่เดิม เครื่องไม้เครื่องมือวางกองอยู่ ด้วยตอนนี้ป้าคำพองและทีมงานกำลังวุ่น อยู่กับการทำพานพญานาคขนาดใหญ่ ตั้งหรา อยู่ตรงหน้าฉันนี่แหละ เป็นพญานาคขนาดใหญ่ กว่าหนึ่งเมตรเล็กน้อย มี 9 เศียร

ป้าคำพองเล่าว่า ตั้งแต่เป็นช่างเสริมสวย และย้ายตามสามีมาอยู่ที่สวະဒီไต้หวัน 10 ปี โดยในราวปี 2554 หมู่บ้านมีโครงการ SML เข้ามา มีเงินส่วนหนึ่งจำนวน 50,000 บาท อุดหนุนกลุ่มอาชีพ ป้าคำพองกับคนในหมู่บ้าน จึงรวมตัวทำดอกไม้จันทน์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะหาตลาดส่งขายไม่ได้

“แม่ทำบายศรีใบตองอยู่ เห็นว่าถ้าปรับ เป็นผ้าได้ ก็น่าจะดี เพราะทนกว่า เลยชวน

ลูกกลุ่มมาทำพานผ้า ใช้ทุนจากบ SML ที่เหลืออยู่มาทำ” ป้าคำพองว่า

เมื่อสินค้าน่าสนใจ ก็ทำให้ตลาดพอไปได้ ลูกกลุ่มพอได้มีค่าแรงเสริมเล็กๆ น้อยๆ โดยทางกลุ่มรับทำชิ้นงานทั้งพานบายศรี หงส์เงินหงส์ทอง พญานาค พานน้ำสังข์

กลุ่มมีป้าคำพองเป็นหัวหน้า และมีลูกกลุ่ม อีก 5 คนที่ผลัดกันมาทำในยามว่าง โดยจะทำงานตามออเดอร์ลูกค้า และจัดส่งชิ้นงาน

“ป้าส่งทั้งใกล้ไกล ห่อส่งไปรษณีย์ไป แต่ ลูกค้าต้องโอนก่อนนะ เมื่อหักต้นทุน ทั้งค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าพาหนะ ที่เหลือเป็นกำไร ค่อยนำมา เฉลี่ยค่าแรงกัน” ป้าคำพองอธิบาย

อย่างชิ้นงานพญานาค 9 เศียรนี้ พระสงฆ์ รูปหนึ่งมาสั่งกลุ่มของป้าคำพองทำ ด้วยความ ที่ชอบทำบุญ ถิสรศราให้ ถือว่าทำบุญด้วย

“สายบุญด้วยกันมาสั่งก็ถูกหน่อย พญานาคขนาดเมตรหนึ่ง ป้าคิดค่าแรง 10,000 บาท จากปกติ 15,000 บาท”

ทุกวันนี้ป้าคำพองยอมรับว่า กลุ่มอยู่ได้ แต่ไม่หวือหวา พอได้กินได้ใช้ มีความสุขดี...

กระจกมทองคำเปลว

อรุณรัศมี ประดาพล

ตอนนี้โรงเรียนปิดเทอมอยู่ แต่พี่อ้อมบอกกล่าวกับคุณครูที่ยังมาทำงาน ด้วยว่าที่โรงเรียนบ้านจิว หมู่ที่ 9 มีแหล่งเรียนรู้กระจกมทองคำเปลว

ฉันพบกับ **อรุณรัศมี ประดาพล** ครูผู้ดูแลกิจกรรมที่มารอดังแต่เช้า พร้อมกับเด็กๆ ชั้นประถมศึกษาตอนปลายอีกสี่คน ฉันกล่าวทักทายและนั่งลงที่โต๊ะ นึกถึงวัยเด็กสมัยประถมที่ตัวเองก็เคยนั่งโต๊ะนักเรียนแบบนี้แล้วอดใจหายไม่ได้ว่า เวลาล่วงผ่านไปเกือบ 20 ปีแล้ว

ครูอรุณรัศมีเล่าว่า ย้อนกลับไปในปี 2548 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจิวต่ำกว่าเกณฑ์ ทางผู้บริหารและคณะครูจึงหากิจกรรมที่จะมาเสริมสร้างสมาธิให้กับนักเรียน ทาง **ตลาดวัย โกโต** มีความรู้ด้านประติมากรรม จึงเสนอกิจกรรมให้เด็กลองทำกระจกมทองคำเปลว ซึ่งคล้ายคลึงกับการลงรักปิดทอง โดยครูตลาดวัยเป็นผู้ดูแล

กิจกรรมนี้ และมีครูอรุณรัศมีเป็นครูผู้ดูแลร่วม กระทั่งครูตลาดวัยเกษียณอายุราชการเมื่อปี 2556

“เราเริ่มในวิชาศิลปะก่อน กระทั่งเอามาก่อตั้งเป็นชุมนุม รับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 โดยมีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละปีประมาณ 15-30 คน” ครูอรุณรัศมีว่า

งานกระจกมทองคำเปลวของที่นี่ใช้เทคนิคง่ายๆ โดยใช้กระจกโลหะ นำรูปภาพวางข้างล่าง แล้วใช้ปากการีอดึงลอกลายตามเมื่อลอกลายแล้ว ใช้หมึกสีดำ (หมึกอินเดีย) ถมบริเวณที่ว่างให้เต็ม ยกเว้นในส่วนที่จะลงทองคำเปลว จากนั้นปล่อยให้แห้ง แล้วทาวาสลินบริเวณลวดลายของภาพ จากนั้นนำทองคำเปลวมาติดกับกระจกตรงลายภาพ ระวังอย่าให้แผ่นทองย่น หรือมีฟองอากาศ นำภาพไปติดกระดาษดำ และใส่กรอบ โดยภาพที่สำเร็จออกมาจะกลับด้านซ้ายขวาจากภาพต้นร่าง

เคล็ดลับความสวยงามของงานนี้ อยู่ที่ การปิดทอง และการลงคำ ทำอย่างไรให้ทอง เรียบเนียน เพราะต้องดูผ่านกระจก

กิจกรรมนี้มีต้นทุนของพ่อสมควร ด้วย ทองคำเปลว 10,000 ชิ้น มีราคาประมาณ 1,250 บาท กรอบกระจกต้นทุนประมาณ 50 บาท ปากการีอตตั้งด้ามละ 486 บาท และยังมีค่าสี ค่าเอกสารด้วย

วันนี้นางกระจกถมทองคำเปลวได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนบ้านจัว มีชื่อเสียง ไปไกล ถึงขนาดมือเดอรเข้ามา

“เราเคยรับงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ทำของขวัญวันเกษียณ 88 ชิ้น แล้วก็มีมาเรื่อยๆ” ครูอรุณรัศมีว่า

ฉันหยิบตัวอย่างงานมาดู ชิ้นงานที่นำมา แสดงดูมีรายละเอียดและต้องใช้เวลา ครู อรุณรัศมีบอกว่า งานที่มีความละเอียดมาก ขนาดนี้เป็นงานของศิษย์เก่าที่มาช่วยทำให้

ชิ้นงานที่ขายได้ ครูอรุณรัศมีจะเก็บเงิน เข้ากองกลาง อีกส่วนหนึ่งให้ค่าแรง อย่าง

รูปเล็กครึ่งเอสี่ เด็กจะได้ค่าแรง 50 บาท ถ้าเป็นรูปใหญ่ขนาดเอสี่ เด็กจะได้รับค่าแรง 100 บาท ส่วนเงินกองกลางเก็บเป็นค่าใช้จ่าย ซื้ออุปกรณ์ รวมถึงเป็นค่าใช้จ่ายในการไปร่วม แสดงผลงาน จ้างเหมารถ และเลี้ยงอาหารเด็ก

“เราออกงานบ่อย เดือนเมษายนที่ผ่านมา เราพาเด็กไปที่ตลาดคลองผดุงกรุงเกษม แล้วก็ถ้าสนใจ งานของเรามีจำหน่ายที่สนามบิน ขอนแก่นด้วย” ครูอรุณรัศมีเล่า

ปัจจุบันกิจกรรมนี้อยู่ในช่วงโหม่งซุ่มนม คือ ช่วงบ่าย ช่วงโหม่งที่ห้าของทุกวันศุกร์ และวัน พฤหัสบดี เวลาบ่ายสองโมงครึ่ง ซึ่งเป็น กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

“เด็กที่มาใหม่อาจเริ่มจากการลอกลาย เพราะวัสดุแพง และส่วนมากเด็กผู้หญิงจะ ทำได้ดี อดทน มีสมาธิ อยู่กับชิ้นงานได้นานกว่า” ครูอรุณรัศมีทิ้งท้าย

ฉันเริ่มจินตนาการดูว่าตัวเองพอจะ ทำ สู้กับน้องๆ ไหวไหม แต่เมื่อคู่มือไม่ลายมือแล้ว เห็นที่คงต้องยอมแพ้ตั้งแต่ยังไม่เริ่ม...

จักสานสองตา

บัวลา คำศรี

ทองแดง แก้วลา

ที่อ้อมพาฉันเข้ามาที่บ้านโนนกุ้ หมู่ที่ 24 เพื่อไปเยี่ยมบ้านของคุณตาสองท่านด้วยกัน ทั้งสองเป็นปราชญ์ด้านการจักสาน

บ้านหลังแรกเป็นบ้านของ บัวลา คำศรี ในมือคุณตาถือมีดคุ้ใจเหลาเส้นตอก ฉั่น แนะนำตัว ถามคุณตาว่าอายุเท่าไร คำตอบพาให้ฉันตกใจเล็กน้อย เพราะตัวเลขสูงเลยมาถึง 81 ปี แก่ยังมีเรี่ยวแรงทำงาน สายตาและไหนจะยังการสื่อสารที่ดีเกินวัย

ดั้งเดิมคุณตาทำนา เหมือนกับคนทั่วไปในหมู่บ้าน แต่วันหนึ่งเมื่อความซบเซาเข้ามา ทักทาย ก็จำต้องหยุดแล้วหางานที่เหมาะสมกับวัยที่ล่วงเลย เคราะห์ดีที่มีฝีมือด้านจักสาน

ตาบัวลาเลยหยิบจับมีดเหลาต้นไผ่ ทำไซดักปลา ข้อง ตะกร้า และอีกหลายอย่างที่เป็งานฝีมือ

ตาบัวลาทำไซหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดยักษ์ยาวกว่า 2 เมตร และขนาดจิ๋ว 2 เซนติเมตร แกะขึ้นไผ่ยังไซดักปลายักษ์ ที่ราคาเกินหมื่น ลูกค้ามักสั่งทำไปตั้งโชว์ แต่ไม่ได้มีมาบ่อยนัก ไม่เหมือนขนาดมาตรฐานที่ใช้งานได้จริง

เมื่อเห็นผู้ชมอย่างฉันชอบใจ ตาบัวลาเลยหยิบข้องจิ๋ว ไซจิ๋ว มาให้ฉันชม ตาว่าส่วนใหญ่ซื้อไปห้อยหน้ารถ ใส่เครื่องรางของขลังได้ด้วย ฉันทหยิบของจิ๋วชิ้นมาดู ทั้งในความช่างคิดของตาแก่จริง ๆ

จากบ้านตาบัวลา พี่อ้อมพาฉันเดินไปยังบ้านอีกหลัง ที่นั่นฉันพบกับ **ทองแดง แก้วลา** แก่อาศัยอยู่ในบ้านกับหลานชาย อายุอานามล่วงเข้าสู่วัยที่ 75

เช่นเดียวกับตาบัวลา เมื่องานในนาในสวนเริ่มหนักเกินไป ก็ถึงคราวหันเหสู่กิจการงานอย่างอื่น คุณตาทองแดงมีความรู้ด้านการจักสาน ทำพัด ข้อง ไซ ตะกร้า และส้อมไก่ โดยสินค้าหลักๆ ที่ตาทองแดงนิยมทำคือส้อมไก่และข้อง

ลูกค้าส่วนใหญ่ของคุณตาทั้งสองท่านมักมารับซื้อสินค้าถึงที่ ต่างคนต่างมีลูกค้าของตัวเอง ทำขายกันตราบนานมีแรงทำ น่าเสียดายว่าภูมิปัญญาด้านนี้ของทั้งคู่ไม่มีใครคนสืบทอดอย่างจริงจัง มีเพียงไปเป็นวิทยากรสอนตามโรงเรียนบ้างเป็นครั้งคราว

ฉันลาตาทองแดงกลับออกมา เดินไปทางถนนหนทางในหมู่บ้าน เห็นบางบ้านสาละวนกับการสาวอวน ตอนนั้นพี่อ้อมบอกว่า คนตำบลสวาทือที่อววนกันมาก บางบ้านทำเป็นอาชีพหลักเลยทีเดียวได้...

ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

ที่อ้อมพาดันเดินทางต่อมายังบ้านเพี้ยพาน หมู่ที่ 13 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ด้วยที่นี่เป็นที่รวมตัวของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ที่นั่นกำลังคึกคัก เพราะทุกคนมารวมกัน โรงเรียนปิดเทอมอยู่ หลายคนจึงมีหลานมาวิ่งเล่น คูอลหม่านทว่าอยู่บนอยู่ในที่

ฉันได้รับการแนะนำให้รู้จักกับ **สมพร สถาพรรัตน์** ประธานกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ เธอเล่าว่า กลุ่มนี้รวมตัวกันตั้งแต่ ปี 2540 โดยในเวลานั้น มีหน่วยงานทหารมาอบรมชุมชนเข้มแข็ง มีการพากลุ่มแม่บ้านบ้านเพี้ยพานไปดูงานที่อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ไปเห็นการรวมตัวทอผ้า สร้างรายได้ ก็เห็นว่าทางบ้านเพี้ยพานทอผ้ากันอยู่แล้ว น่าจะทำได้เหมือนกัน

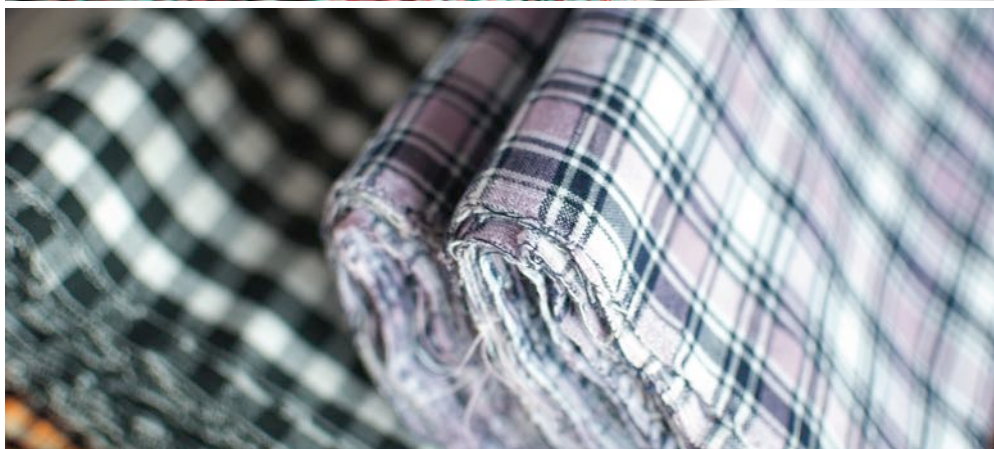
เมื่อกลับมาจึงมีการรวมตัว 15 คน ลงทุนคนละ 100 บาท ได้เงินมาซื้อฝ้าย แล้วมารวมกันที่บ้านเลขที่ 1 ซึ่งเป็นของ **คำพู อำน่าเพียง** ทำงานกันไปตามประสา ซื้อมาปู ปลา หอย เอามาแกงแบ่งกันกิน

โชคดีที่ว่ากลุ่มยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน อาทิ อำเภอ สหกรณ์การเกษตร เทศบาล ธนาคารออมสิน บ้างให้งบประมาณ บ้างให้เป็นของเข้ากลุ่ม

ปัจจุบันแม่คำพูไม่อยู่แล้ว เลยมารวมกันที่บ้านแม่ผู้ใหญ่ กลุ่มขยายขยายมีสมาชิกอยู่ 34 คน แบ่งงานกันไปทำที่บ้าน ด้วยกลุ่มนี้ผสมผสานกันหลายวัย โดยเอกลักษณ์ของกลุ่มนี้ คือผ้าผืนลายเกล็ดเต่า ซึ่งมีลวดลายและสีเลียนเกล็ดเต่า ทั้งยังมีลายแทรก ลายหมากรุก

“เรามีแม่ผู้ใหญ่มากเป็นคอนอกแบบ คิดลาย
เรามีคนทอ คนแปรรูป คนขาย” สมพรว่า

ทุกคนจะได้ค่าแรงแตกต่างกันไปตาม
หน้าที่ของแต่ละคน ไม่มีใครปัน โดยสินค้า
ของกลุ่มในเวลานี้ มีตั้งแต่ผ้าผืน เมตรละ 60
บาท ผ้าขาวม้า ผืนละ 200 บาท ผ้าขาวม้า
ลายเกล็ดเต่า ราคา 250 บาท ผ้าคลุมไหล่
ราคา 150 บาท ผ้าคลุมโต๊ะ ราคา 150 บาท
รวมถึงมีการแปรรูปเป็นเสื้อเชิ้ต หรือสั่งทำ
ตามแบบ ราคาตั้งแต่ 250 ขึ้นไป และยังมี
กระเป๋าดำ ราคาตั้งแต่ 50 บาทขึ้นไป ขึ้นอยู่
กับขนาด และมีของชำร่วยอย่างผ้าเช็ดหน้า
ราคาตั้งแต่ 20 บาท

ทุกวันนี้ทางเทศบาลตำบลสระเกศคอย
แนะนำที่วางขาย รวมถึงมีมหาวิทยาลัย
ขอนแก่นมาช่วยหาตลาด รวมถึงแนะนำ

การตลาด การทำบัญชีให้

“ปีนี้เราออกงานเกือบทุกเดือน” ประธาน
กลุ่มว่า

หลังจากรวมกลุ่มกันมายาวนาน ในปีนี้
ซึ่งมียอดขายดี ทางกลุ่มมีแนวโน้มว่าจะจ่าย
ปันผลให้กับสมาชิกทุกคน กระนั้น งานทอผ้า
ก็เป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น เพราะงานหลัก
ยังคงเป็นการทำนา ไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง
ยามว่างจึงลงนั่งหลังก็ทอ จักรเย็บผ้า ทำงาน
เสริมกันไปตามประสา

ที่สำคัญในอนาคต คนกรุงเทพฯ หรือ
จังหวัดใดก็ตาม ประเทศใดก็แล้วแต่ อาจได้
เห็นสินค้าของกลุ่มผ่านช่องทางออนไลน์และ
เฟซบุ๊ก เพราะพวกเขาใช้ช่องทางนี้ขายสินค้า
ของกลุ่มด้วย ธรรมชาติเสียที่ไหน...

สุขภาพ

ตามฉบับสาวะถี

Health

ฉันคิดว่าพื้นที่กว้างขวางของตำบลสาละวินับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดกิจกรรมด้านสุขภาพ ความที่มีหลายหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ทางไกลจึงทำให้ต้องมีกิจกรรมเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉิน รวมถึงศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ที่ตอนนี้เปลี่ยนเป็นสุขศาลา ตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น และไหนจะยังมีกลุ่มร่ายย้อนยุค ที่ดำเนินงานในรูปแบบดาวกระจาย แต่เมื่อถึงคราวรวมตัว ทุกคนก็มากันโดยพร้อมเพรียง...

ศูนย์กู้ชีพตำบลสาละติ

ฉันกลับมาที่เทศบาลตำบลสาละติ พี่อ้อม
เดินนำฉันเข้าไปในห้องประชุม สักพักพี่ๆ
กลุ่มหนึ่งในชุดปฏิบัติงานเดินตามเข้ามา
สมทบ นับรวมได้ 7 คน และยังมี **ระพีพร
คำยา** หรือพี่อ้อม ร่วมพูดคุยด้วย

พี่อ้อม ในฐานะหัวหน้าหน่วยบริการ
สาธารณสุข กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลสาละติ ทำความว่า ศูนย์กู้ชีพ
ตำบลสาละติเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2549 โดยเป็น
ความตั้งใจของ **ลินสมุทร์ ทมวดตารักษ์**
ผู้บริหารสมัยนั้นที่ต้องการจัดบริการให้กับ
ชุมชน

“นับเป็นความกล้าหาญของผู้บริหาร
เพราะไม่มีกฎหมายรองรับ ตำบลสาละติเป็น
ชายแดนอำเภอเมือง ห่างจากโรงพยาบาล
ขอนแก่นถึง 24 กิโลเมตร อันนี้คือนับจาก

ศูนย์กลางที่บ้านสาละติ ถ้าเป็นหมู่บ้านตะเข็บ
ยิ่งไกลไปอีก ชาวบ้านที่ไม่มีรถต้องเหมารถ
ราคาเริ่มต้นก็ 500 บาทแล้ว” พี่อ้อมเล่า

ทาง **วิชัย เทียนทองดี** หัวหน้าชุดกู้ชีพ
เสริมว่า ในเวลานั้นทาง อบต.สาละติ (ยกฐานะ
เป็นเทศบาลตำบลปี 2551) ได้ส่ง อปพร.
ส.อบต. ไปอบรมความรู้พื้นฐานในการให้
ความช่วยเหลือผู้ป่วยเบื้องต้น คอร์ส 2 วัน
รวม 16 ชั่วโมง เมื่อกลับมาได้มีการจัดทีมงาน
เพื่ออยู่เวรในเวลาราชการ

“ที่นี่มีปัญหาว่าตอนกลางคืนไม่มีชุด
ปฏิบัติงาน เลยมีการจัดอบรมอาสาสมัคร
เพิ่มเติม โดยส่งไปอบรมที่โรงพยาบาล
ขอนแก่น เป็นเวลา 3 วัน รวม 24 ชั่วโมง โดย
รับอาสาสมัครที่ผ่านการคัดเลือกจากใน
หมู่บ้าน และได้รับการรับรองจากหมู่บ้าน
ว่าสามารถมาเข้าเวรปฏิบัติงานได้” วิชัยว่า

วาสนา ท่ามก้อม

สวาท เทียมสม

เอกพล ไค้อากาศ

ศุภชัย ไต่นุธ

วิชัย เทียนทองดี

สายันต์ ดาศรี

พระพงษ์ มาทา

ภัทรณี นามมุงคุณ

ระพีพร คำยา

กระทั่งในปี 2553 มีร่างระเบียบเกี่ยวกับการโอนงานกู้ชีพมาให้ท้องถิ่น แต่ยังไม่มีความชัดเจน กระนั้นทางท้องถิ่นสามารถอิงระเบียบมหาดไทยโดยอนุโลมมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันทีมกู้ชีพตำบลสาละมีด้วยกัน 10 คน มีการแบ่งเวร เวิร์ล 12 ชั่วโมง 3 คนต่อ 1 เวิร์ล ในจำนวนนี้เป็นพนักงานของเทศบาล 2 คน ที่เหลือเป็นพนักงานจ้างเหมารายวัน โดยชาวบ้านที่ประสบเหตุเจ็บป่วยฉุกเฉินสามารถโทรศัพท์เข้าไปที่หมายเลข 1669 ซึ่งจะตรงไปยังศูนย์สั่งการจังหวัดขอนแก่น ก่อนติดต่อกลับมายังหน่วยของเทศบาล

“โดยหลักเรานำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลขอนแก่น แต่ระหว่างทางเจ้าหน้าที่ต้องประเมินคนไข้ด้วย ว่าต้องแวะข้างทางไหม ถ้าผู้ป่วยอยู่ในขั้นวิกฤต มีความจำเป็น เรา

ต้องแจ้งไปยังศูนย์หลักเพื่อขออนุญาต โดยจะมีโรงพยาบาลศรีนครินทร์ และโรงพยาบาลกรุงเทพฯ แต่ถ้าไม่วิกฤต เราจะพยายามส่งผู้ป่วยตามสิทธิ์ที่เขาใช้อยู่” หัวหน้าทีมกู้ชีพว่า

ปัจจุบันทีมกู้ชีพตำบลสาละก็มีมีเคสเฉลี่ยต่อเดือนมากถึง 110 เคส โดยมีเงินค่าเคสซึ่งคิดจากความรุนแรง

“ตอนเริ่มต้นเราได้เฉลี่ย 350 บาทต่อเคส ตอนนี้อยู่ระดับสมรรถนะขึ้นมา สำหรับเคสรุนแรงได้ 500 บาท เคสปกติ 350 บาท โดยเปิดบัญชีอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข” พี่อ้อมเสริม

นอกจากนี้ในทีมกู้ชีพของเทศบาลตำบลสาละมี ผ่านการอบรม EMT-B จำนวน 3 คน หลักสูตร 1 เดือน 110 ชั่วโมง ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือทำคลอด ใส่ท่อช่วยหายใจ และให้น้ำเกลือได้

ว่าแล้วพี่ๆ ก็เดินนำฉันไปที่รถกู้ชีพ เพื่อถ่ายภาพเป็นที่ระลึกกันหน่อย...

สุขศาลาโนนกุล

พี่อ้อมพาฉันเดินทางต่อมาที่บ้านโนนกุล หมู่ที่ 24 ณ บ้านของ **ยุพิน พันธนาม** ประธานสุขศาลาบ้านโนนกุลซึ่งพี่อ้อมให้ความรู้ให้ฟังว่า ที่นี่เป็นหมู่บ้านนำร่องของตำบล ตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น คนใหม่ โดยสุขศาลาแห่งนี้เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อ 19 ตุลาคม 2558

ประธานสุขศาลา พร้อมกับหมู่ อสม. ที่มาเข้าเวรออกมารับต้นรับฉัน โดยพื้นเพของบ้านนี้ มีประชากรประมาณ 600 คน จาก 153 ครัวเรือน

พี่ยุพินเล่าว่า ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น (สสจ.) มีเกณฑ์การจัดตั้งสุขศาลาให้ ซึ่งทางบ้านโนนกุลมีความพร้อมตามเกณฑ์

"ตำบลสวะถีมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง แต่ความถี่มีถึง 24 หมู่บ้าน หลายหมู่ตั้งอยู่ไกล การมีสุขศาลาประจำหมู่บ้านก็ดีกว่าดีกว่าไม่มี อย่างน้อยเราให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นได้" ประธานสุขศาลาบ้านโนนกุลว่า

สุขศาลาบ้านโนนกุลใช้บ้านประธาน ที่นี่มีตุ๊กตา มีเตียงผู้ป่วย มีการเข้าเวรเป็นประจำทุกวัน สามารถให้ความช่วยเหลือ ทำแผล และมีส่วนของสมุนไพรบังคับ 5 ชนิดตามทีสสจ. กำหนด เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่บ่ายสามโมงถึงหนึ่งทุ่ม โดยมี อสม. ประจำหมู่บ้านทั้งหมด 14 คน ผลัดเปลี่ยนกันมาเข้าเวร

นอกจากนี้ สุขศาลายังช่วยแบ่งเบาภาระของ รพ.สต. โดยสามารถเจาะเลือด วัดความดัน คัดกรองเบาหวาน

“คลินิกเบาหวาน ความดัน ของ รพ.สต. มีทุกวันศุกร์ตอนเช้า ซึ่งเราจะเปิดให้บริการผู้ป่วยของบ้านโนนกุ้ มาเจาะดูน้ำตาล วัดความดัน เจาะเลือด แล้วส่งผลให้ทาง รพ.สต. ต่อ” พี่ยูพินอธิบาย

พื้อมเสริมว่า สุขศาลาอยู่ภายใต้การดูแลของ รพ.สต. ซึ่งสนับสนุนยาลดไข้ ชุดทำแผล แต่งตั้งเวรในส่วนของการยาปฏิชีวนะ

นอกจากนี้ยังมีบริการบิบนวดผ่อนคลาย คิดค่าบริการ 100 บาท โดย อสม. ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรรณรงค์แผนไทยจาก รพ.สต. เป็นเวลา 72 ชั่วโมง

“เรามีทำลูกประคบสดด้วย สมุนไพรทั้งหมดปลูกไว้ที่นี่ ทั้งโพลี ตะไคร้ ขมิ้น ใบมะขาม ผิวมะกรูด ใบหนาด เถาเอ็นอ่อน ใบเป่า พลับพลึง น้ำโพลีและขมิ้นมาหั่นและโขลก ที่เหลือนำมาหั่นเป็นฝอย ปริมาณเท่าๆ กัน ผสมเกลือแกง พิมเสน การบูร แล้วห่อเข้าด้วยกัน นำไปนึ่ง ประคบบริเวณที่ปวดเมื่อย” พี่ยูพินอธิบายอย่างละเอียด

ฉันทวีพี่ยูพินว่า ค่าบริหารจัดการของสุขศาลานี้มาจากที่ใด ไขน้ำใจของประธานหรือไม่ เธอหัวเราะพลางตอบฉันว่า ที่นี่มีตัวบริจาคสำหรับคนที่มาใช้บริการ แล้วก็มาจากกลุ่ม อสม. บ้านโนนกุ้ที่รวมตัวกันทำน้ายาล้างจานจากมะกรูด และโสมไล่ตะไคร้ไฉย

อย่างวันนี้ พวกพี่ๆ ก็เตรียมตัวกันทำน้ายาล้างจานให้ฉันดู

น้ำยาล้างจาน

บ้านโนนภู มีด้วยกัน 2 หมู่ คือหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 24 ที่พื๋ยพินอยู่ แต่เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน อสม. มีผลิตภัณฑ์ 2 ตัวด้วยกัน คือน้ำยาล้างจานจากมะกรูด และโลชั่นตะไคร้ไล่ยุง พอแยกหมู่บ้านเลยแยกผลิตภัณฑ์ หมู่พื๋ยพินทำน้ำยาล้างจานใช้ชื่อแบรนด์ 'ทูโฟร์' ส่วนหมู่ที่ 5 ทำโลชั่นตะไคร้กันยุง

วิธีทำ 1) หั่นมะกรูดทั้งเปลือกเป็นแว่นเล็กๆ 2) คั้นในน้ำต่าง (ซีเล้าแซ่น้ำสะอาดแช่ 15 วันขึ้นไป แต่ถ้าได้หนึ่งเดือนจะดีที่สุด) 3) กรองเอาน้ำ (เนื้อไปทำปุ๋ยหมักได้) ใส่ขวดปริมาตร 600 มิลลิลิตร 4) ใช้หัวเชื้อ

สำเสร็จรูป ชุดหนึ่งใช้กับน้ำต่าง 4 ลิตร ประกอบด้วยผงฟอง 100 กรัม กรดมะนาว 50 กรัม สาร N27 1 กิโลกรัม สาร F24 150 กรัม ผงซัก 200 กรัม โดยเทน้ำต่างลงกะละมังเล็กน้อย ใส่ผงฟองลงไป ใช้มือคนจนละลายกับน้ำ จากนั้นใส่น้ำต่างลงไปทั้งหมด ใส่ผงซัก กรดมะนาว สาร F24 และสาร N27 ใช้มือกวนจนเข้ากัน 5) ใส่น้ำมะกรูดที่คั้นไว้ผสมลงไป ใช้มือกวนจนขึ้นฟอง แล้วทิ้งไว้หนึ่งคืน จากนั้นกรองและกรองใส่ขวดไว้

สนนราคา ขวดละ 20 บาทเท่านั้น มาซื้อได้ที่สุขศาลาโนนภู

รำวงย้อนยุค

วิไลพร เลิกผม

ฟ้าเริ่มเปิดแล้ว หลังจากฝนหนักไปเมื่อครู่ ทีมร่ำวงโทรเข้ามา ด้วยทุกคนมากันพร้อมแล้ว ที่ศาลาหลังเก่าบริเวณบ้านสาวะถี สาวร่ำวงสวมเสื้อกลุ่มร่ำวงเพื่อสุขภาพ สอดชายในกระโปรงหลากสีที่ทุกคนร่วมใจกันซื้อ มาเลดูสวยงามสมวัย แต่ละคนอยู่ในอิริยาบถแตกต่างกันไป

นอกจากหมู่ร่ำวงแล้ว ยังมีหมอแคนกำลังบรรเลงเพลงพื้นบ้าน สร้างความสนุกสนานให้กับกลุ่ม ฉันเห็นทุกคนแล้วต้องอมยิ้ม

ฉันได้รับการแนะนำให้รู้จักกับ **วิไลพร เลิกผม** ประธานกลุ่มร่ำวงเพื่อสุขภาพ เรานั่งคุยกันตรงเวที หมอแคนหยุดบรรเลงเพลงครู่หนึ่ง เพื่อเปิดทางให้วงสนทนา

การรวมกลุ่มออกกำลังกายของชาวบ้านเกิดขึ้นมาเนิ่นนานแล้ว โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบล เริ่มต้นเป็นการเดินแอโรบิก แต่ด้วยจังหวะที่เร็วและแรง ผู้ร่วมกิจกรรมหลายคนทำไม่ไหว กระทั่งในปี 2554 จึงมีการปรับเปลี่ยน โดยกองทุนฯ อุดหนุนงบประมาณ จัดจ้างครูจากจังหวัดมหาสารคามเพื่อมาสอนร่ำวง

“ครูมาสอนวันเดียว 21 ท่าว่า โดยเชิญ

ตัวแทนหมู่บ้าน หมู่ละ 4 คน รวม 96 คน มาเต้นที่สำนักงานเทศบาลตำบลสาวะถี” ประธานกลุ่มว่า

ทั้งนี้ ตัวแทนหมู่บ้านจะนำกิจกรรมไปขยายผลต่อในหมู่บ้านตัวเอง โดยจะจัดสัปดาห์ละ 3 วัน วันหนึ่งประมาณ 1 ชั่วโมง กับสืบทอดตามความยาวเพลงในซิดี

“21 ท่าว่า จะเริ่มจากช้าไปเร็ว แล้วกลับมากช้า เราเน้นกลุ่มผู้ป่วยความดัน เบาหวาน

คนที่มาเต้นทุกวัน ระดับน้ำตาล ความดันดี
ทุกวันนี้หมู่หนึ่งจะมีเข้าร่วมประมาณ 30 คน”
วิไลพรเล่า

ที่สำคัญในแต่ละปี กลุ่มมีประชุมแกนนำ
ร่วมกับเทศบาลเพื่อขยายงาน ซึ่งจากการทำ
มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชื่อกลุ่มร่ำวงเพื่อ
สุขภาพเทศบาลตำบลสาวะถีเป็นที่รู้จักไปทั่ว
จนได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรสอนให้ที่อื่นๆ
อยู่เสมอ

“บางหมู่เข้มแข็งมาก ขนาดไปออกงานได้
มีคำตอบแทนมาก็เข้ากลุ่มไว้ ชื่อลือลือสาวะ
ถี” ประธานว่าพลางชี้ไปที่กระโปรงของ
พวกเธอ เรียกว่าไม่มีใครน้อยหน้ากัน

โดยเฉพาะเมื่อทุกคนลุกขึ้นตั้งแถว
แล้วบรรเลงท่าทางร่ำวง กระโปรงลายดอก
สีเหลืองปลิวไปตามท่าร่ำวงพลิ้วไหว และ
เสียงเพลงที่เริ่มเร็วขึ้นไปตามจังหวะ...

พักผ่อนหย่อนกาย

Homestay

จากบ้านสาวะถีที่เป็นประหนึ่งศูนย์กลาง
ของตำบล พี่อ้อมพาฉันเดินทางไปยังเขต
ชายแดนตำบลสาวะถี ที่บ้านลาดนาเพียง
หมู่ที่ 20 ซึ่งอยู่ห่างออกไปกว่า 10 กิโลเมตร
ด้วยที่นี่มีโฮมสเตย์อยู่หลายหลัง และฉันเองก็
จะมาพักอาศัยที่นี่ด้วย

ฉันมาถึงบ้านตอนย่ำค่ำแล้ว บรรยากาศ
เงียบสงบ ทุกบ้านเริ่มปิดเจียน พักผ่อน
หย่อนกายอยู่ภายในบ้าน ประตูกว้างบ้านหนึ่ง
เปิดอยู่พร้อมด้วยแสงไฟ พี่อ้อมสงสัย
เรียกอยู่ไม่นานลุงประดิษฐ์พร้อมด้วยป้าสีกา
พลันออกมาต้อนรับ...

โฮมสเตย์ลุงประดิษฐ์-ป้าสิกา

บ้านที่ฉันมาพักเป็นของลุงประดิษฐ์-ป้าสิกา ชายมี อาศัยอยู่กันสองคน ตัวลูกชายสองคนของลุงกับป้าได้แต่งงานและอาศัยอยู่ที่จังหวัดอื่น ส่วนลูกสาวของลุงกับป้าได้แต่งงานและอาศัยอยู่ที่ประเทศนอร์เวย์

บ้านของลุงกับป้าเป็นบ้านหลังใหญ่ มีห้องสำหรับลูกทุกคน ซึ่งจะกลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงวันหยุดยาว เมื่อทางพี่อ้อมได้ชักชวนให้ทำโฮมสเตย์ ทั้งสองจึงตอบรับโดยไม่รีรอ

จากวันแรกที่เปิดบ้านให้พัก จนถึงวันนี้ก็เป็นเวลาร่วมสามปีแล้ว โดยในช่วงสองปีแรกมีคนมาพักประปราย แต่เมื่อเข้าสู่ปีที่สามก็เริ่มมีคนมาพักมากขึ้น ด้วยทางตำบลสาวะถีได้เป็นศูนย์จัดการเครือข่ายของโครงการสุขภาวะที่ทำงานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุน

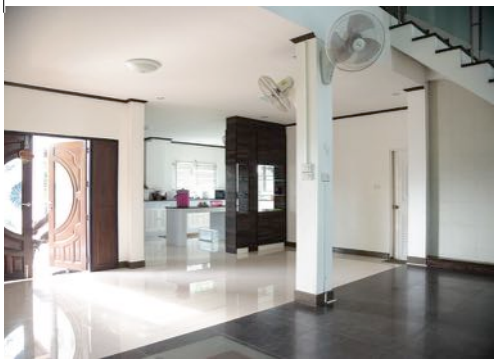
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อตำบลอื่นๆที่เป็นเครือข่ายเข้ามาศึกษาดูงาน จึงมีแขกเข้าพักอย่างต่อเนื่อง

ป้าสิกาว่า บ้านหลังนี้พักได้มากกว่า 10 คน ชั้นบนมีห้องนอนถึง 3 ห้อง ห้องน้ำ 2 ห้อง ค่อนข้างกว้างขวาง กลางค้ำกลางคืนอากาศเย็นสบาย พักกันได้เต็มอิ่ม

ส่วนอาหารการกิน ป้าสิกาทำอาหารพื้นบ้าน ทั้งน้ำพริกปลาต้ม ต้มไก่ ต้มกบ กินคู่กับข้าวเหนียว แล้วหลังอาหารยังมีผลไม้ไว้พร้อมสรรพด้วย

ที่สำคัญทั้งลุงประดิษฐ์กับป้าสิกา ต่างก็เปี่ยมด้วยอัธยาศัย มาอยู่มาพักไม่มีอีต้ออาหารพร้อมเต็มอิ่มห้อง และที่หลับที่นอนหอมนุ่มหม่ผ้าหลับสบาย...

โฮมสเตย์ป่าสงวน

สงวน ชาลีทอง

เย็นวันถัดมา ลุงประดิษฐ์เดินนำฉันไปยังบ้านของ **สงวน ชาลีทอง** ที่อยู่ใกล้กัน

ฉันพบกับป้าสงวนตรงได้ถุนบ้าน แก่นั่งดูโทรทัศน์บนโซฟา บ้านของป้าสงวนเป็นบ้านไม้ยกใต้ถุนสูง ตรงใต้ถุนปรับเป็นห้องนอนหนึ่งห้อง มีโถงนั่งเล่นปูกระเบื้องอย่างดี

ป้าสงวนอาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้กับสามีและลูกชายคนหนึ่ง โดยป้าสงวนเล่าให้ฟังว่าตัวเป็น อสม. ประจำหมู่บ้านนี้ เคยมีโอกาสไปศึกษาดูงานและเห็นรูปแบบโฮมสเตย์ของที่อื่นๆ เมื่อทางเทศบาลตำบลสระเก็ดต้องการทำบ้านพักโฮมสเตย์ ป้าสงวนจึงตกปากรับคำ

การดำเนินงานของโฮมสเตย์อยู่ภายใต้การดูแลของกองสาธารณสุข ที่เข้ามาตรวจเรื่องความสะอาด รวมถึงความพร้อมด้านการจัดการ

ป้าสงวนเล่าว่า บ้านนี้รับแขกมาแล้ว โดยมียุ้งนอนข้างล่างสองห้อง ในนี้มีเครื่องปรับอากาศหนึ่งห้อง และห้องนอนข้างบนหนึ่งห้อง มีห้องน้ำใช้ร่วมกันสองห้อง

อาหารการกินยืนพื้นด้วยอาหารถิ่น ทั้งปลานึ่ง ปลาต้ม หมูทอด ส้มตำ ข้าวเหนียวมีข้าวเจ้าพร้อม ขนมนม กาแฟ โอวัลตินพร้อม “กินให้อิ่มๆ จะได้นอนหลับสบาย” ป้าสงวนว่า...

อาหารการกิน

Where to eat

แม้ชาวบ้านตำบลสวະถีส่วนใหญ่เป็น
เกษตรกร แต่ด้วยความที่เป็นตำบลใหญ่
มีประชากรมากกว่า 18,000 คน อย่างน้อย
ก็ต้องมีร้านอาหารรับแขกอยู่บ้าง พื่ออ้อมไม่ได้
พาไปไกล เพราะมีร้านใกล้กับเทศบาลตำบล
สวະถี ชื่อว่า 'ครัววัชร'...

ร้านครัววีชีร์ตั้งอยู่ที่บ้านสาวะถี หมู่ที่ 7 ใกล้กับสำนักงานเทศบาลตำบลสาวะถี มี **อาทิตยา สุขมานพ หรือพี่ตุ้ม** เป็นเจ้าของร้าน ร้านนี้เปิดเมื่อราวปี 2549 แต่พี่ตุ้มเล่าว่า ก่อนหน้านั้นก็ขายอยู่ข้างนอกตำบล กระทั่งย้ายกลับเข้ามาเปิดที่บ้าน โดยขายอาหารตามสั่ง แต่ปัจจุบันปรับเปลี่ยนมาเป็นแกงหม้อ 2-3 อย่าง และมีข้าวมันไก่ ก๋วยเตี๋ยว เป็นตัวเสริม รวมถึงขนมหวาน ตบท้ายอีกชนิด

ที่เป็นเช่นนี้ พี่ตุ้มบอกว่า ต้องทุ่มเวลา และเก็บแรงไว้กับการจัดอาหารนอกสถานที่ โดยมีทั้งรูปแบบโต๊ะจีน อาหารชุด

“ฟัณฑ์อาหารไทยเป็นหลัก อาหารมีตั้งแต่ยำรวมเห็ด ปลาทอดราดพริกทรงเครื่อง กระเพาะปลาน้ำแดง ข้าวผัดกุ้งเชียง ต้มแซบ กระดุกแก้ว ซีโครงหมูตุ๋นเยื่อไผ่ แต่ละครั้งก็จ้างคนในพื้นที่มาช่วย” พี่ตุ้มว่า

นั่นจึงทำให้ครัววีชีร์แห่งนี้ต้องหยุดไปนัธยมที่พี่ตุ้มมีงานข้างนอก และยังหยุดวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ด้วยลูกค้าประจำของร้าน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ พนักงานที่มาทำงาน

อาทิตยา สุขมานพ

ในพื้นที่ โดยพี่ตุ้มจะเปิดร้านตั้งแต่เวลา 8 นาฬิกา และปิดเวลา 15 นาฬิกาเป็นอย่างช้า

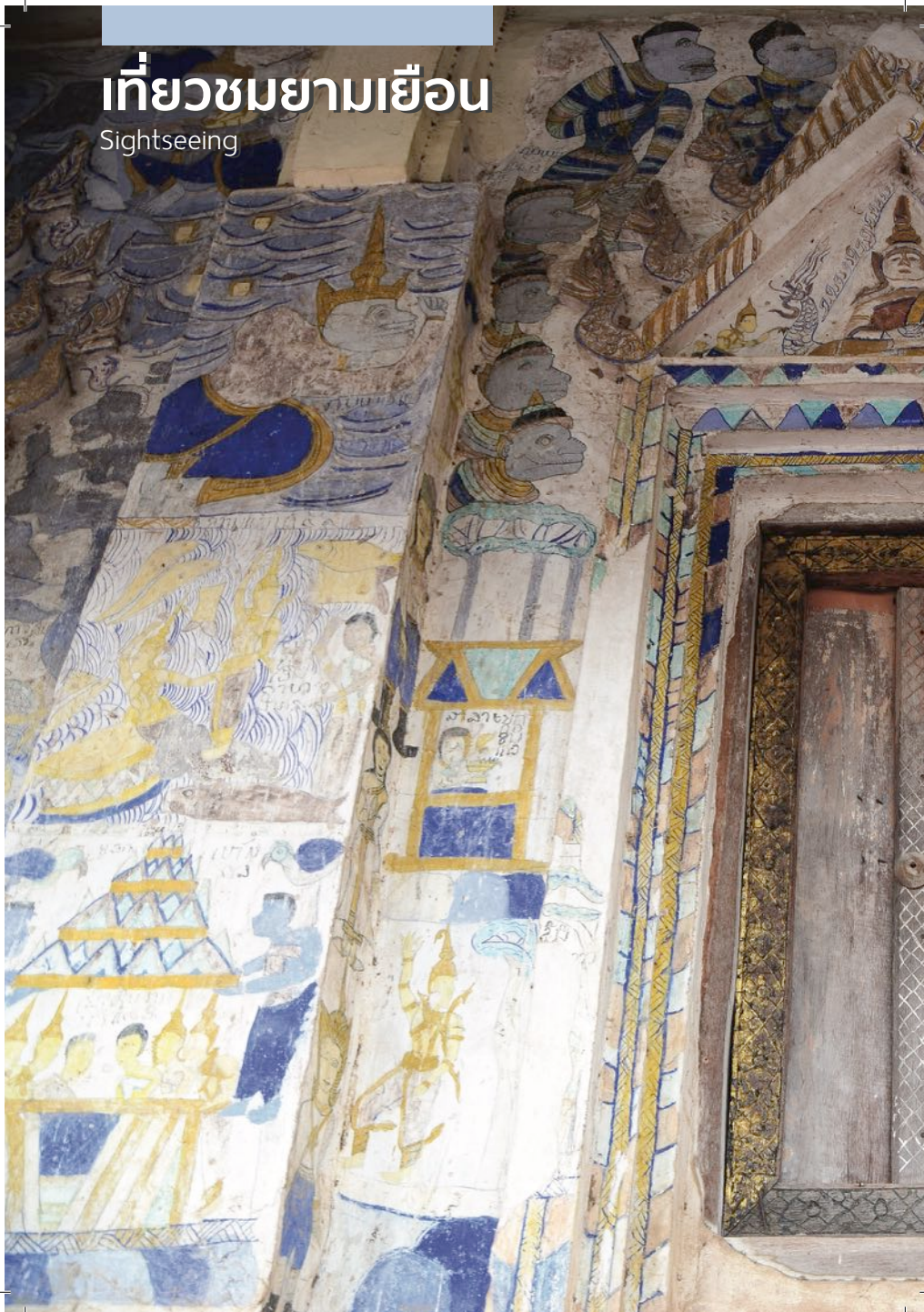
ส่วนราคาอาหารนั้นเป็นราคามาตรฐาน มี 30 บาท ก็สามารถอิ่มท้องได้ เป็นข้าวราด ถ้ามาเกินหลายคนก็นิยมสั่งเป็นกับข้าว นอกจากนี้ ในแต่ละวันพี่ตุ้มมีเมนูพิเศษให้บริการไม่ซ้ำกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่หามาได้ และจะทำเมนูของหวานไว้หนึ่งอย่างเสมอ

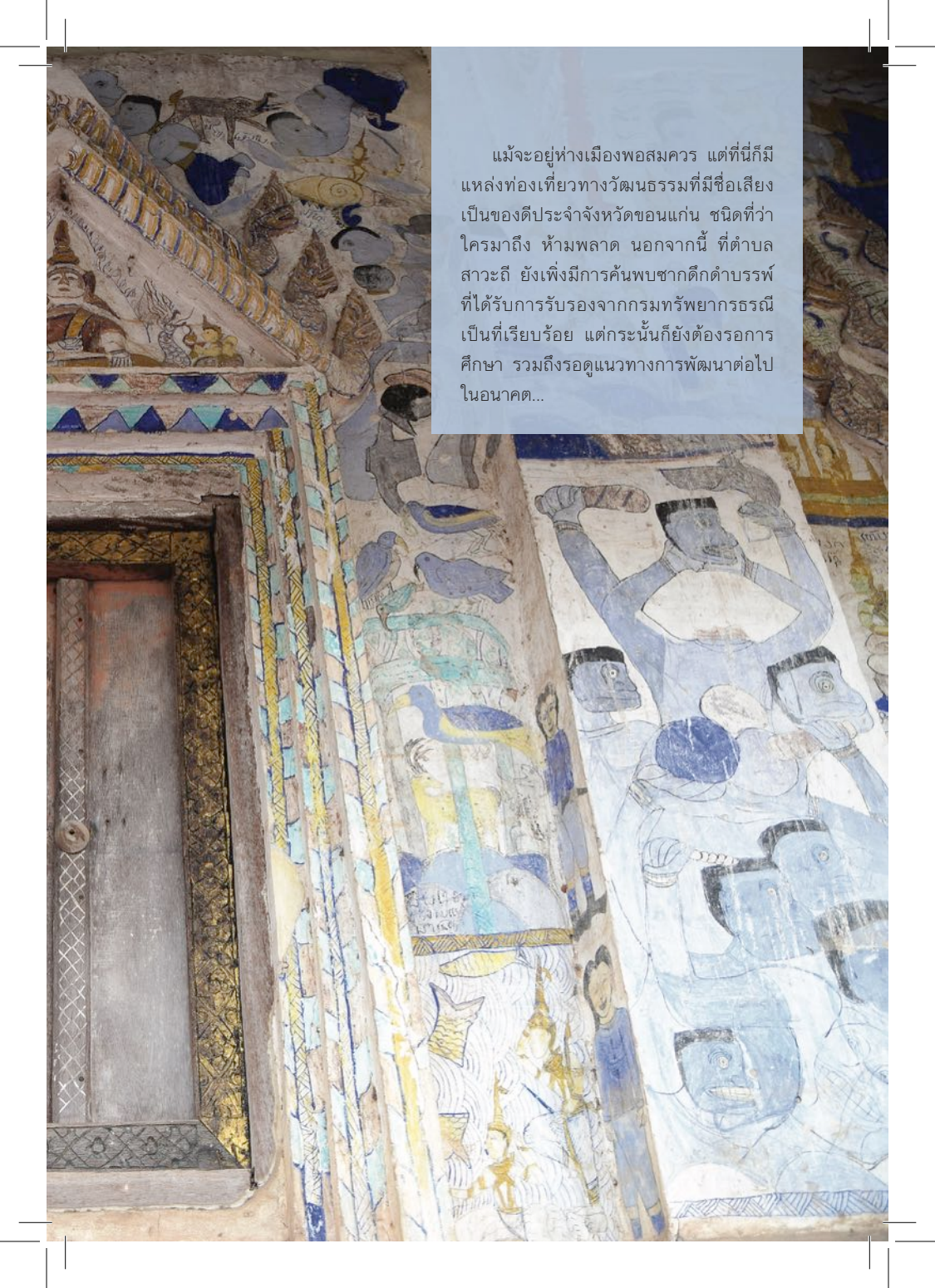
วันที่ฉันไปรับประทาน พี่ตุ้มลิ้มข้าวสวย ไก่กรอบ พะแนงหมู แกงจืดเต้าหู้หมูสับ และเมนูพิเศษของวันอย่างยำวุ้นเส้นทะเลใส่เห็ด รวมถึงทับทิมกรอบปิดท้าย แต่ละอย่างรสชาติดีไม่มีผิดหวังอย่างแน่นอน...

เที่ยวชมยามเย็น

Sightseeing

แม้จะอยู่ห่างเมืองพอสมควร แต่ที่นี่ก็มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงเป็นของดีประจำจังหวัดขอนแก่น ชนิดที่ว่าใครมาถึง ห้ามพลาด นอกจากนี้ ที่ตำบลสาวะถี ยังเพิ่งมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ที่ได้รับการรับรองจากกรมทรัพยากรธรณี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่กระนั้นก็ยังต้องรอการศึกษา รวมถึงรอดูแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต...

‘อุปเตม’ วัดไชยศรี

สุ่ม สุวรรณวงศ์

ผ่นยังคงอยู่ตอนที่ฉันมาถึงวัดไชยศรี
วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ที่บ้านสาวะถี หมู่ที่ 8 มีโบสถ์
เก่าแก่ที่สวยงาม และจัดเป็นโบราณสถาน
สำคัญที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร
เมื่อปี 2535

ตามหลักฐานปรากฏว่า วัดแห่งนี้ตั้งขึ้น
เมื่อปี 2408 ส่วนโบสถ์ ตามคำบอกเล่าของ
คนเฒ่าคนแก่ คาดว่าสร้างในราวปี 2443
และได้รับวิสุงคามสีมาในปี 2460 โดยมี
หลวงปู่อ่อนสา เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดเป็น
ผู้ออกแบบและนำศรัทธาญาติโยมสร้างขึ้น

กลุ่ม สุวรรณวงศ์ ประชาชนชาวบ้าน และ
กรรมการสภาวัฒนธรรมขอนแก่น เล่าว่า
โบสถ์แห่งนี้มีความกว้างยาวตามพระวินัยที่
กำหนดให้พระนั่งได้ 21 รูป มีประตูเข้าออก
ทางเดียว และหน้าต่างฝั่งละหนึ่งบาน ลักษณะ
ของโบสถ์นี้ ฐานส่วนล่างและผนังเป็นก้อนอิฐ
ที่ปั้นจากดินเหนียว บานประตูและหน้าต่าง
แกะสลัก ช่วงบนเดิมเป็นไม้ โครงหลังคามีปีก
ยื่นเลยกำแพงแก้วทั้งสองข้างตามแบบ

สถาปัตยกรรมอีสานดั้งเดิม แต่พอถึงปี 2517
หลังคาทรุดโทรม น้ำฝนรั่วเข้าไปภายในโบสถ์
เทศบาลเมืองขอนแก่น (ปัจจุบันเป็นเทศบาล
นคร) จึงได้ซ่อมแซม แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึง
การณ์ จึงทำหลังคาแบบสถาปัตยกรรม
รัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น

จุดเด่นสำคัญคือ 'ธูปแต้ม' หรือจิตรกรรม
ฝาผนัง ซึ่งปรากฏทั้งด้านนอกและด้านใน
ด้านในเป็นเรื่องราวพุทธประวัติปฐมสมโพธิ
ด้านนอกเป็นเรื่องสังข์ ลินไช เป็นภาพเขียน
ช่างแต้มพื้นบ้านแท้ นับเป็นศิลปะที่กลายเป็น
เอกลักษณ์ของวัดไชยศรี โดยยังคงสภาพ
สมบูรณ์ แม้เวลาล่วงผ่านมากกว่าร้อยปีแล้วก็ตาม

พ่อสุ่มยังเล่าอีกว่า ปัจจุบันโบสถ์แห่งนี้ยัง
ใช้ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และ
ในปี 2545 การท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น
ได้ประชาสัมพันธ์ให้ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ประจำจังหวัด ทำให้มีคนมาเยี่ยมชมจาก
ทั่วสารทิศ

ฉันเองก็ไม่พลาดเช่นกัน...

ต้นไม้กลายเป็นหิน

ณ เวลานั้น บริเวณที่ดินเอกชนบนเนินเขา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตบ้านโนนรัง หมู่ที่ 16 มีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ เมื่อเจ้าของที่ดินขุดดินไปขาย ภายใต้น้ำดินที่อยู่ลึกลงไป ปรากฏเป็นต้นไม้เก่าแก่ที่ล้มและถูกทับถมอยู่ใต้ชั้นดิน กาลเวลาและกลไกธรรมชาติได้เปลี่ยนลำต้นนี้ให้กลายเป็นหิน โดยซากนี้ยังคงสมบูรณ์ จนทางเทศบาลตำบลสระเก็ดได้แจ้ง

ไปยังกรมทรัพยากรธรณีให้เข้ามาสืบค้น และประกาศให้เป็นพื้นที่หวงห้าม

ที่ต่อมาในอนาคต พื้นที่แห่งนี้อาจได้รับการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เมื่อมีข้อมูลมากขึ้นแล้ว โดยเวลานี้อยู่ระหว่างรอให้เจ้าหน้าที่เข้ามาศึกษาข้อมูลเชิงลึก และเมื่อมีความชัดเจน ทางเทศบาลตำบลสระเก็ดก็จะศึกษาแนวทางการพัฒนาที่เป็นไปได้

ข้อมูลติดต่อ

เทศบาลตำบลสาวะถี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โทรศัพท์ 043-448548, 043-448630

<http://www.sawathee.go.th/>

